

LA HISTÒRIA D'ESPANYA I DEL PSOE EN LA DARRERA PART DEL S.XX

Una visió crítica de
la Transició i del socialisme

Nom: Adrià Canals i Vilanova

Data: 24 de gener de 2020

Curs: 2n Batxillerat "A"

Tutor: Jaume Font Planells

*“Para justificarse, el terrorismo de Estado fabrica terroristas:
siembra odio y cosecha coartadas.”*
- Eduardo Galeano

Abstract

English

The aim of this work research is to investigate the role of the Spanish social democracy in the infringement of the human rights and the democratic values. This project is going to investigate the perpetuation of Franco's regime in the State in the periode when PSOE was in the government. It involved illegal detentions, tortures and threatens, stigmatization of the young basques (only for being basques), ideological drifts or corruption plots. You will be able to see these things if you continue reading these pages.

During the studying period, that starts with the death of Franco and puts an end with the arrival to power of the Popular Party (in 1996), everything that has been mentioned in the previous paragraph will become visible with the historic revision of public incidents like the "Operació Garzón", the "Caso GAL" or the "Plan ZEN", for instance.

And the person with whom the investigation will give an example of these possible practices is the judge Baltasar Garzón. And this happens because the magistrate is one of the well-known person that appears in some cases and, precisely, he has always been under suspicion of the fight against the injustices or the anti democratic regimes with their own weapons, in other words, perpetuating their traditions.

To sum up, how can this party use this space to demobilize the leftist movement of the State? Is it sustainable to be called republican and do nothing to overthrow the monarchy and all it represents, like poverty or authoritarianism? And finally, can it be considered progressive a political party which is suspicious of doing things like this?

Castellano

Cuando se habla de la Transición y de los partidos políticos que tuvieron una gran relevancia años después, es imposible no nombrar al PSOE. Y es que el partido socialdemócrata por excelencia en España, como mínimo así ha sido conocido durante mucho tiempo, fue capaz de gobernar durante unos 14 años que ya son historia de este Estado. Si bien se debe destacar que este estudio analiza el periodo histórico que se inició con la muerte de Francisco Franco y finalizó con la llegada al poder del Partido Popular, es decir, data desde 1975 hasta 1996.

En estos años este partido estuvo relacionado con múltiples casos que afectaban a la vulneración de derechos humanos o al incumplimiento de los valores democráticos de cualquier sociedad avanzada. Estos casos, por poner algunos ejemplos, son el Caso GAL, la “Operació Garzón” o el Plan ZEN, en el cual se estigmatizaba de manera flagrante a los jóvenes vascos por el mero hecho de existir, entre muchos otros hechos que se podrán leer en las siguientes páginas.

¿Cómo puede llegar a ser considerado progresista o de izquierdas un partido que está bajo sospecha de cometer agresiones contra la democracia como las que se podrán ver a continuación? ¿Se perpetuó el franquismo, mediante sus costumbres, bajo el “paraguas popular” de luchar contra él? ¿Sufrió durante este periodo el PSOE una deriva ideológica que les hizo tener un talante más conservador? Y, por último, ¿es sostenible al largo de los años decirse republicano y defender la monarquía a ultranza sin caer en una gran contradicción?

Índex

1. INTRODUCCIÓ	7
2. TRANSICIÓ ESPANYOLA	10
2.1. <u>Assassinat Carrero Blanco</u>	10
2.2. <u>Explicació històrica i paper del PSOE</u>	12
2.3. <u>23-F. Va ser el PSOE gran guanyador del dia?</u>	13
3. EL PSOE I LA REPRESSIÓ EN EL SEU MANDAT	16
3.1. <u>Els socialistes i el País Basc</u>	17
3.1.1. <u>GAL</u>	17
3.1.2. <u>Plan ZEN</u>	20
3.2. <u>Catalunya, un cas especial pel PSOE</u>	23
3.2.1. <u>Operació Garzón</u>	23
3.2.1.1. <u>Testimonis del cas</u>	25
3.2.1.2. <u>Actuació de mitjans de comunicació i Generalitat</u>	28
4. TRENCAMENT AMB LA TRADICIÓ FRANQUISTA	30
4.1. <u>El PSOE i el Poder Judicial</u>	30
4.2. <u>Casos de corrupció al PSOE</u>	32
4.3. <u>Valle de los Caídos</u>	35
5. BALTASAR GARZÓN	37
5.1. <u>Cas GAL</u>	38
5.2. <u>Relació de Baltasar Garzón amb el PSOE</u>	41
5.2.1. <u>Abans de l'entrada al Congrés (1975-1993)</u>	41

5.2.2.	<u>En el Congrés dels Diputats (1993-1994)</u>	42
5.2.3.	<u>Post sortida del Congrés (1994-1996)</u>	43
6.	EL PSOE I LA IDEOLOGIA SOCIALISTA	45
7.	TESTIMONIS	47
8.	CONCLUSIONS	55
	BIBLIOGRAFIA I FONTS D'INFORMACIÓ	58
	APÈNDIXS I ANNEXOS	62

1. INTRODUCCIÓ

Quan el dia 20 de novembre de 1975 va morir el dictador Francisco Franco al Palau del Pardo, es va iniciar una època on succeïren molts fets que són ja història de l'Estat Espanyol. En els anys següents a aquest fet va haver-hi la popularment coneguda com a Transició Espanyola, on es va restaurar el règim borbònic amb el rei, ara emèrit, Joan Carles I. Deixant aquesta època frases mítiques com el “*todo atado y bien atado*”, aquest treball té la intenció d'investigar com van ser els anys posteriors, fixant-se en el paper que va jugar-hi la socialdemocràcia i, més concretament el PSOE, en el procés cap a una democràcia avui més discutida que mai per la societat que la conforma.

Durant el període d'estudi d'aquest treball, que va des de la mort de Franco fins a l'arribada del Partit Popular al poder, una de les persones que encarnen millor l'esperit d'intentar trencar amb el franquisme, heretant les seves pràctiques, és la figura de Baltasar Garzón, un jutge molt popular pels casos que va portar en la seva estada a l'Audiència Nacional i que volia arribar a ser ministre de Felipe González. A més a més, cal recordar que aquest mateix jutge va ser qui va iniciar les investigacions del Cas GAL (amb possibles interessos personals darrere, tal com es veurà durant el treball) o qui no va investigar possibles tortures sobre alguns detinguts.

El Plan ZEN, l'Operació Garzón, els GAL, la il·legalització de partits i l'assoliment dels poder gràcies a aquest mateix fet, el Sumari 18/98 i les múltiples tortures desenvolupades sistemàticament tenen un denominador comú, el PSOE i l'època en la qual governava l'Estat. I és que aquest partit va actuar no només contra el seu propi Estat de dret, sinó també contra els valors democràtics bàsics com el respecte a la dissidència, el de representació política o el treball independent de la premsa.

El treball analitzarà el període històric que data entre l'any 1975 i el 1996, la primera data per motius obvis ja esmentats, i la segona fent referència a la fi de l'etapa de

Felipe González com a President del Govern. També cal aclarir que, quan s'estiguin tractant fets que no corresponen a aquest període, com l'opinió de Pedro Sánchez sobre el cas GAL o les diferents sentències dictaminades fora del termini d'estudi, serà sempre mirant de relacionar aquests fets amb el període històric anterior i no amb altres èpoques.

L'estructura, el procés del treball i la metodologia seran els següents: Es recolliran una sèrie de casos en els quals el PSOE ha tingut un cert grau d'importància, o que són claus per entendre el context històric, i s'explicarà el paper d'aquest partit en el cas del qual s'estigui parlant. Cal destacar que al punt dels apèndixs i els annexos, s'hi podrà trobar l'espai on el lector trobarà una breu descripció dels principals actors de l'estudi, siguin personatges, partits o ideologies. Per últim, es realitzaran les entrevistes, que són la part pràctica del treball, i es faran les conclusions del que s'ha estudiat, responant les preguntes que es veuran a continuació.

Com un partit que s'anomena d'esquerres pot permetre vulneracions sistemàtiques de drets humans? És sostenible el paper que ha jugat el partit actualment presidit per Pedro Sánchez de cantar la internacional tenint expresidents asseguts en consells d'administració de multinacionals? Com pot aquest partit utilitzar aquest espai per desmobilitzar el moviment d'esquerres de l'Estat? I una de les qüestions més importants, fins a quin punt és sostenible fer-se dir republicà i no fer res per enderrocar la monarquia i tot el que representa?

I és que aquests dubtes, que els he tingut des que tinc consciència, són el motiu pel qual he decidit fer un treball sobre l'organització política que té més paradoxes i incoherències sobre les seves sigles i la seva memòria. I fent una comparació amb el que diu Ray Bradbury al pròleg de Fahrenheit 451, són les preguntes les que han fet que aquest sigui el meu treball de recerca, no a l'inrevés, és a dir, primer van sorgir les preguntes i després s'ha escrit el treball.

Per acabar, i sabent que resoldre totes aquestes respostes no serà una tasca fàcil, la intenció serà fer-ho amb un respecte profund a la realitat però sense oblidar

l'objectiu real, destapar les contradiccions del partit que, des de la Transició, ha donat *una de cal (viva) y otra de arena*¹.

¹ La calç viva va ser el mètode que van utilitzar durant alguns assassinats els membres dels GAL, tal com es veurà més endavant.

2. TRANSICIÓ ESPANYOLA

En aquest apartat es parlarà de l'últim canvi polític rellevant a l'Estat i el seu gran fet anterior, és a dir, l'assassinat de Carrero Blanco i la Transició en si mateixa. Durant aquest període històric hi ha hagut grans fites polítiques com ho poden ser la llei d'amnistia de 1977, l'aprovació de la Constitució l'any 1978, els Estatuts de les comunitats històriques l'any 1979, o per últim, el cop d'Estat del 23 de febrer de 1982. Tots aquests fets són de gran rellevància per entendre com va arribar un partit que s'anomenava d'esquerres al poder i en quines circumstàncies ho feia. Malgrat que hi hagi molt debat entre els historiadors sobre quina va ser la data de finalització d'aquest període, aquest treball es realitzarà amb la teoria que la Transició acaba amb la victòria del partit que s'analitza en aquest treball, l'any 1982, amb majoria absoluta. Aleshores es va iniciar una època de catorze anys presidida per Felipe González, que va acabar l'any 1996.

2.1 Assassinat de Carrero Blanco

Un dels fets previs a la Transició, que serveix per situar el treball en el context històric que envolta la fi del franquisme, és l'assassinat per part d'ETA de Luis Carrero Blanco. Encara que ETA ja havia comès assassinats abans, el de Carrero Blanco suposà un abans i un després en un subjecte politicomilitar que posteriorment, i tal com s'explicarà al punt 3.1, serà clau alhora d'entendre la repressió al País Basc.

L'almirall Carrero Blanco va tenir un gran pes en el franquisme a partir dels anys quaranta. Això va ser gràcies a diversos consells que li va donar al dictador respecte a la posició del règim en la Segona Guerra Mundial. Després d'aquest fet, i venint d'una família de tradició militar, va ocupar diversos càrrecs com el de Ministre de Presidència, el de Vicepresident del Govern o el de President del Govern (només el va poder ocupar uns mesos donat que el seu assassinat va ser poc després del seu nomenament). Un dels fets que més se li valoren és modernitzar, tant socialment

com econòmicament, el règim, des d'una perspectiva falangista, i respectant el franquisme, gràcies als popularment coneguts com a Planes de Desarrollo. A aquest personatge se li va encomanar la tasca d'assegurar la continuïtat del règim franquista un cop mort el dictador, mitjançant una monarquia parlamentària encapçalada per Joan Carles I.

La seva mort va ser un gran cop per Franco (donat que va morir una de les persones en qui més confiava, a part d'un amic, en un moment en el qual situació de salut del dictador era ja delicada) i per un franquisme cada cop més dividit. Tot va succeir un 20 de desembre de 1973, quan, com cada dia, l'almirall assistia a una missa de l'església de San Francisco de Borja (Madrid). L'atemptat va ser reivindicat per ETA posteriorment, que es va justificar al·legant el pes del difunt almirall en el règim i afirmant la intenció de l'organització de fer justícia (veure annex 1).

La mort de Carrero Blanco va suposar un cop molt dur als partidaris de la continuïtat del règim franquista un cop el dictador Francisco Franco hagués mort. El reformisme va aleshores veure com les opcions que havia perdut amb el nomenament de Carrero com a President del Govern, tornaven a ser possibles donat el seu assassinat per part d'ETA. El dictador ho va acceptar i va entendre les conseqüències que tenia l'atemptat, tal com recull un article d'El Mundo (Redondo, 2018).

Un cop passat l'atemptat, Carlos Arias Navarro es converteix en l'últim President del govern durant el franquisme, o el que és el mateix, el darrer President del Govern durant el franquisme va pertànyer al popularment conegut com a "búnker", és a dir, a les personalitats del règim més ultradretanes que estaven en contra de les modernitzacions que s'estaven produint.

2.2 Explicació històrica i paper del PSOE en ella

La Transició espanyola, com ja s'ha explicat, és el període històric que comprèn els anys 1975, any en el qual va morir Franco, i 1982, any en el qual el PSOE guanya les eleccions espanyoles amb una àmplia majoria (202 diputats de 350). En aquests anys d'inestabilitat política cal recordar dates històriques com el 23-F (que posteriorment s'explicarà), la llei d'amnistia o la redacció i referèndum de la futura Constitució del '78.

Aquest període de la història recent d'Espanya és considerat modèlic i exemplar per gran part dels popularment coneguts com a partits d'Estat. Però aquests anys, en els que el poble d'Espanya hauria d'haver pogut decidir que volia ser en un futur, van acabar sent uns anys per decidir fins a quin punt la ruptura amb el franquisme seria nul·la o parcial, mai total. Mai total perquè, posant un exemple molt senzill, al referèndum del 78 a la població se li va donar a escollir entre una monarquia parlamentària, amb un cert grau de perpetuació del règim, o allò que no ocórrer donats els resultats, però que, segurament, i no sent molt ben pensat, hauria estat una altra dictadura equiparable a l'anterior.

Un altre cas de per què aquest període històric és de tot menys modèlic és la llei d'amnistia, que en teoria hauria d'haver estat un mecanisme per amnistiar a tots aquells condemnats per delictes estrictament polítics, com ho són la rebel·lió i la sedició. Amb el pas del temps s'ha demostrat que va ser un mecanisme per impedir que es jutgés a totes aquelles persones que van poder cometre crims contra la humanitat, un bon exemple seria el de Billy el Niño, inspector del Cos General de Policia durant la Transició, va ser acusat de tortures per diverses víctimes, malgrat això, aquestes denúncies no van seguir endavant per culpa de la ja esmentada llei. Cal destacar que durant els 14 anys que va governar el PSOE, presidit per Felipe González, no es va fer cap intent per derogar-la o, com a mínim, per investigar aquests casos. Aquest fet demostra com el franquisme ha pogut sobreviure en el si

societat i en les estructures d'Estat sense ser jutjat, no com a altres països amb democràcies plenes.

El rei Felip VI donant-li la mà a Francisco Franco amb el rei emèrit mirant al darrere Font: Eldiario.es

Per acabar, i seguint la dita espanyola que afirma que *una imagen vale más que mil palabras*, crec que és molt convenient afegir la imatge de l'actual rei donant la mà a Francisco Franco Bahamonde amb la presència del rei emèrit. Parafraçant a un dels protagonistes, no només de la Transició sinó de tot el treball en si, sembla que tot estigui i continuï *atado y bien atado*.

2.3 23-F. Va ser el PSOE el gran guanyador del dia?

Quan s'ha de parlar del que va passar el passat 23 de febrer de 1981 pot passar que cadascú doni una versió diferent, una pot deixar un personatge com a un heroi, i una altra com a un pervers planificador. En aquest apartat s'intentarà explicar per què va passar, què va passar, el més rellevant del cas i què va comportar, a més a més d'intentar embolcallar-ho tot amb una breu explicació dels actors principals del que va suposar la fi de la Tercera Restauració borbònica.

Alfonso Armada, Jaime Milans del Bosch² i Antonio Tejero van ser els principals protagonistes del cop d'Estat que va fer que la societat espanyola pensés que tots

² Jaime Milans del Bosch prové d'una nissaga de militars espanyols iniciada l'any 1808 amb la participació i l'organització a la milícia dels *Migueletes* del primer militar amb aquest cognom. Una de les persones més importants d'aquest llinatge va ser Joaquim Milans del Bosch, un diplomàtic, militar i polític català; que va ser Capità General de Catalunya entre 1918 i 1920 i, a més a més, també va ocupar el càrrec de Governador Civil de Barcelona entre 1924 i 1930. Cal destacar la seva gran amistat amb Miguel Primo de Rivera

els sacrificis i esforços que havia fet fins aleshores no havien servit per res. I és que aquest cas és el d'una conspiració planificada uns anys abans per militars franquistes, fet que dóna encara més arguments a la tesi anterior que explica, en part, la supervivència del franquisme en les institucions. Tot va començar amb aquella frase pronunciada per Tejero i popularment coneguda avui en dia: "*Todo el mundo al suelo*". En aquell moment, Espanya sencera va viure una jornada plena d'emocions i pors gràcies a l'entrada del militar al Congrés dels Diputats el dia que Calvo Sotelo havia de ser nomenat President.

A la vegada, Milans del Bosch va treure els tancs a València havent declarat prèviament l'estat d'excepció. Posteriorment, la Divisió Cuirassada de Brunete va tractar d'entrar a la capital; aquesta acció no va poder complir-se gràcies a la mobilització de les forces armades properes al rei (les forces del tinent general José Gabeiras en són un bon exemple). Els colpistes van intentar convèncer als altres capitans generals que darrere de tot estava el rei, però no se'n van sortir gràcies a l'actuació del mateix tinent general.

Entrada la nit, el rei Joan Carles I va fer el discurs que va marcar un abans i un després en aquest cop d'Estat. Tranquil·litzant a la societat vestit de capità general i rebutjant el cop d'Estat, va aconseguir que Milans del Bosch es retirés donada la falta de suport del rei al cop. Unes hores més tard, Tejero va arribar a un acord amb l'Estat, que consistia en no jutjar a aquells militars que tinguessin un càrrec inferior al de tinent. Després d'arribar a aquest acord, va abandonar el Congrés.

El judici, celebrat al Consell Suprem de Justícia Militar, va acabar amb la condemna per 30 anys de presó als principals protagonistes del cop, en total es van acabar condemnant a més de 30 personalitats relacionades amb les FyCSE (Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado) entre les quals hi havia militars i guàrdia civils.

D'aquest fallit cop d'estat en va sortir molt beneficiada la democràcia que s'intentava construir i, sobretot, el PSOE, donat que UCD (partit que governava) es va descompondre arran de la impossibilitat de gestionar l'Estat amb èxit, la manca de

confiança dels ciutadans en les seves polítiques i la capacitat que va tenir Felipe Gonzalez de convèncer als seus votants. Va arribar a dissoldre's i transformar-se en Alianza Popular; encara que abans alguns dels membres d'UCD, els socialdemòcrates, ja havien anat a parar al Centro Democrático y Social, creat pel mateix Adolfo Suárez l'any 1982. Finalment, van ser els democristians els que van acabar a aquest partit més escorat a la dreta, deixant d'aquesta manera al PSOE el govern de l'Estat després de les eleccions que van posar fi a la Transició.

Per acabar, cal destacar com un partit que va tornar a agafar protagonisme al mapa polític posterior a la Transició, va passar en 8 anys de considerar-se marxista a ser un partit d'Estat que renunciava a aquesta ideologia política. Amb la seva arribada al poder va aplicar unes mesures en l'àmbit repressiu que van atemptar contra els Drets Humans, tal com es veurà en el punt següent.

3. EL PSOE I LA REPRESSIÓ DURANT EL SEU MANDAT

Tal com diu Charles Dickens a *Història de dues ciutats*, publicat l'any 1859, la repressió és l'única filosofia duradora, tant és així que quan es parla de repressió política no s'està parlant de cap fet innovador. Aquest fenomen succeeix des que el món és món i l'Estat espanyol no n'és una excepció. En el moment en el qual s'exerceix aquest tipus de pràctica és perquè hi ha una relació entre el fort i el feble, i precisament factors com la raça, el gènere, la classe o la religió, són motius que utilitza el fort per sentir-s'ho encara més.

En el cas que es tractarà a continuació, la raó en qüestió no és un altre que el factor nacional i les esperances d'un poble a ser allò que vulgui ser. El País Basc i els Països Catalans han patit des de fa segles una repressió ferotge que es pot veure perfectament representada en els casos que es veuran en els següents subapartats.

Encara que a altres racons del Regne també s'ha exercit aquest tipus de repressió pels mateixos motius, aquestes dues nacions tenen una experiència més que provada en aquesta matèria. En el cas del País Basc, casos com els GAL o el Pla ZEN, són fets que cal analitzar amb cura i des de diferents perspectives per poder tenir un resultat realista. Donat que van succeir en contextos diferents, cal analitzar-los de manera separada i distinta per poder provar que existeix un fil conductor de caràcter repressiu que durant aquests anys ha actuat en aquesta part del territori peninsular.

I en el cas de Catalunya, amb l'Operació Garzón com a cas principal, succeeixen fets que representen a la perfecció el que va significar la Transició i quin paper hi va jugar el PSOE i el mateix jutge Garzón en aquesta etapa. Encara que per parlar d'aquests casos s'han d'esmentar molts subjectes polítics i jurídics, els apèndixs situats al final del treball resoldran tots els dubtes que puguin sorgir arran d'aquest apartat.

3.1 Els socialistes i el País Basc

La relació entre el PSOE i el País Basc des de la Transició sempre ha estat una relació molt complicada. En els anys que han succeït a partir d'aquest canvi de règim s'han donat casos com els GAL, el Pla ZEN o el Sumari 18/98. Aquest últim, encara que no entri dins els anys que són analitzats dins d'aquest treball, és un dels fets judicials i polítics més importants per entendre, no només el paper del PSOE en el País Basc, sinó també per poder copsar que gran va ser la influència de Baltasar Garzón en el paper de l'esquerra espanyola.

3.1.1 GAL

Ens situem a finals dels anys setanta i principis dels vuitanta, quan ETA, segons els números oficials, va matar més de 240 persones en tres anys (1978-1980). En aquell instant, després s'explicaran les diferents teories, potser certes totes, l'Estat decideix que s'havia d'actuar per evitar que la situació continués com estava. Amb un clar esperit de venjança, l'Estat i les seves clavegueres van crear un grup terrorista que actuaria al nord de la península i al sud de França. Aquest grup són els malauradament ja coneguts com a GAL.

Els Grups Antiterroristes d'Alliberament van ser grups parapolicials contractats per l'Estat que es dedicaven a combatre l'esquerra abertzale i tot l'entorn d'ETA. A les seves activitats se les coneix com a guerra bruta o com a terrorisme d'Estat.

Tal com diu el diari El Mundo a la seva cronologia sobre els GAL, els principis d'aquest grup terrorista es donen el 6 de juliol de 1983 al CESID (Centre Superior d'Informació de la Defensa), que depenia i era l'agència d'informació del Ministeri de Defensa (aleshores amb Narcís Serra, del PSOE, al capdavant) i de la presidència del govern (amb Felipe González, del PSOE, al càrrec). En aquell moment es decideix elaborar l'acta fundacional on s'explica la manera d'actuar que han de

seguir els diferents membres de l'organització per combatre el terrorisme quan els membres d'ETA estiguessin establerts al sud de França. Això va ser donat per la inacció del govern francès i la sensació de part de la seva població que els membres de la banda armada eren refugiats i no terroristes. Més tard, i seguint aquesta teoria, aquest procediment d'actuació, amb el terrorisme d'estat com a arma principal, es va anar estenent a les comunitats de Navarra i del País Basc. (Equip de redacció, 1998)

En canvi, José Amedo, policia espanyol relacionat amb els GAL, explica al seu llibre, *Cal viva*, que els GAL es van començar a idear el 23 de febrer de 1984 a l'hotel Ercilla de Bilbao. Aquell dia els Comandaments Autònoms Anticapitalistes (una facció d'ETA) van matar a Enrique Casas (una peça clau dins el Partit Socialista d'Euskadi, senador i secretari d'Organització del partit, entre altres càrrecs). Es diu que aquells dies van començar a sortir veus que deien que aquell assassinat no podia quedar així. També es va dir que s'havia de donar una resposta contundent

Cal dir que, quan els GAL van començar a operar, la seva font principal de sicaris va ser el Batallón Vasco Español, grup armat ultradretà que va actuar entre els anys 1975 i 1982, és a dir, durant la transició. Segons un estudi de la Universitat de Navarra que recull les diferents versions sobre la violència i les víctimes mortals a càrrec de l'extrema dreta, 16 persones van morir a mans del BVE (nombre proporcionat per l'Associació de Víctimes del Terrorisme), mentre 29 són les persones assassinades que va haver-hi segons la Dirección de Atención a las Víctimas del Terrorismo del Gobierno Vasco.

Els primers atemptats que se li atribueixen als GAL són els de José Antonio Lasa i José Ignacio Zabala. El 16 d'octubre de 1983 van ser segrestats i torturats per membres dels GAL que, posteriorment, els dispararen 3 trets al cap i els van enterrar plens de cal viva (forma habitual, i popularment coneguda posteriorment, que tenien els terroristes d'Estat d'enterrar les seves víctimes).

En diverses ocasions s'ha explicat l'organigrama dels GAL, i és que aquesta unitat parapolicial estava dividida en 3 unitats "autònomes", malgrat que totes elles treballessin amb mercenaris:

- GAL Verd: Format per Guàrdies Civils, sobretot de la caserna Intxaurreondo (Sant Sebastià). Aquesta caserna va ser símbol de la repressió més ferotge d'aquests grups. Estava dirigit per Rodríguez Galindo, posteriorment ascendit a general l'any 2000.
- GAL Blau: Format per la policia
- GAL Marró: Format per membres del CESID i els GAL instal·lat a França

Es considera que els GAL van posar punt final a la seva actuació l'any 1987, amb l'arribada de Jacques Chirac com a Primer Ministre de França (Pedro, 2011). El govern francès, amb Charles Pasqua com a Ministre de l'Interior i Robert Pandreaud com a Ministre Delegat per a la seguretat, i el govern espanyol, amb José Barrionuevo com a Ministre de l'Interior i Felipe González com a president, van arribar un acord que consistia en la finalització dels atemptats dels GAL a terres franceses, a canvi de l'entrega dels membres d'ETA que sol·licités la justícia espanyola. Aquest fet el resumeix molt bé el diari ABC, en un article publicat l'any 2011. (Pedro, 2011)

«Vosotros enterráis el GAL y nosotros os entregamos a todos los etarras que nos pidáis»

Un dels aspectes que qualsevol persona pensa quan es parla de casos així, és fins a quin punt un Estat que presumeix d'una excel·lent salut democràtica pot acceptar escàndols com aquest, i encara més, venint d'una esquerra que hauria, teòricament, de respectar els drets per sobre de tot.

Per acabar, cal deixar clar que el PSOE va ser el partit sota el qual va succeir tot el que s'ha explicat anteriorment, i en els seus Consells de Ministres, sota la direcció de Felipe González; presumptament el "Senyor X", és a dir, el màxim responsable

de tota la trama, es van vulnerar drets humans i sobretot, valors morals, que un Estat sempre hauria de preservar (veure annex 2).

3.1.2 “Plan ZEN”

L'any 1983, amb José Barrionuevo com a Ministre d'Interior del govern del PSOE, es va aprovar un pla que tenia com a objectiu lluitar contra el terrorisme des de diferents punts, com el polític, el legal, el social i el policial. Aquest pla serà anomenat el Pla ZEN (Zona Especial Norte) amb una clara i no amagada al·lusió al País Basc i a Navarra. Una de les curiositats d'aquest pla és que els responsables polítics que van idear aquest pla van ser condemnats més tard pel cas del segrest a Segundo Marey.

Alguns experts en el conflicte, com per exemple Benet Salellas, expressa al seu llibre Jo Acuso que aquest pla va ser l'inici de la teoria del “tot és ETA”, que es va anar perfeccionant fins a arribar al seu punt màxim amb el Sumari 18/98, protagonitzat pel jutge Baltasar Garzón, molt important i transcendent per entendre el PSOE de l'última part del Segle XX.

A continuació, s'analitzaran alguns punts del preàmbul del pla per descriure allò que va ser més polèmic, i que va acabar esdevenint una posada sota sospita de tota persona que residís a Euskadi.

- *Potenciación de la lucha contraterrorista en todos los campos: político, social, legal y policial.*

Només cal llegir el primer punt del preàmbul per entendre la teoria que explica com es volia acabar, no només contra ETA, sinó contra tot el moviment abertzale, des de tots els punts que fos possible.

- *Conseguir la permanencia en la Zona Especial del personal de los Cuerpos Seguridad del Estado y darle la adecuada formación para que cumplan misión con eficacia, proporcionándoles los medios materiales y técnicos para tal fin.*

Aquest punt va generar una gran protesta en una part de la societat que considerava que volien imposar un cos policial que no consideraven propi, donat que el País Basc ja tenia la seva pròpia policia, l'Ertzaintza; a més a més, la majoria de competències en lluita antiterrorista les tenien les forces de l'Estat. No només no va semblar una bona proposta a Euskadi, sinó que a Catalunya també va haver-hi un moviment en contra d'aquesta part del pla en especial. El Plan ZEN es va considerar una prova que més tard podia ser aplicada a altres llocs de l'Estat, com Galícia, Madrid o la ja esmentada Catalunya.

- *Realizar acciones encaminadas a concienciar a la población vasca de que la desarticulación del aparato terrorista conlleva una mayor seguridad pública y una mejor defensa de las tradiciones vascas.*

En l'últim punt que es pot considerar realment important del preàmbul, s'hi pot trobar una idea molt clara que més tard es reivindica al pla, que és la intenció de crear notícies per generar l'opinió que les aspiracions que té aquest pla són les millors pel poble basc. Aquest apartat és el que avui en dia se'n dirien Fake News generades per governs gràcies a l'ajuda dels mitjans de comunicació.

A més a més, en aquest pla es poden trobar punts com: *2.3.1.3 Interrogatorios*, que fa una clara referència a aconseguir informació gràcies a ells de maneres una mica sospitoses; també es pot llegir com una ordre llançada pel Ministre de l'Interior que legitimava la tortura. És evident la relació entre aquest punt (i l'informe en si) i les 4.113 víctimes de tortura al País Basc des de 1960 fins al 2014 (sent el 73% d'elles

posteriors al Franquisme, és a dir, amb democràcia), tal com afirma el periodista David Fernández al seu article al diari Ara, 4.113 (Fernández, 2019).

Vinyeta còmica publicada per Jarrai arran del Pla ZEN. Font: Jarrai

Dins d'aquest pla, també s'hi poden trobar incitacions o mencions a actuacions que no haurien de ser permeses en una democràcia. Si se n'ha de destacar una, aquesta seria la més indicada:

“Desconfíe especialmente de las personas jóvenes, sobre todo si visten anorak oscuro, pantalón vaquero, zapatillas deportivas y bolsa de deportes”

Aquest punt del Pla ZEN, de clar caràcter criminalitzador i acusatiu, va ser durament criticat per bona part de la societat basca. Se'n van fer diferents tipus de paròdies com la que es pot veure a la imatge de l'esquerra.

Capçalera inicial del Pla ZEN. Font: Pla ZEN

Per acabar, cal dir que periodistes experts, en el Pla ZEN, com per exemple Quico Sallés, afirmen que la intenció de l'Estat d'aplicar aquesta manera d'actuar a Catalunya no va quedar només en un intent o una idea, sinó que es va materialitzar durant molts anys (Sallés, 2018). Un clar exemple d'això podria ser

l'Operació Garzón, cas que analitza aquest treball, o la intenció des del Govern d'Espanya de crear notícies falses per debilitar el moviment independentista, més recentment. Cal dir que per veure de manera completa la repressió al País Basc durant la darrera part del S.XX, s'ha de llegir l'annex 3 en el qual s'explica què va ser el Sumari 18/98. Aquest fet no està inclòs al gruix del treball donat que està fora del període determinat al principi de l'estudi.

3.2 Catalunya, un cas especial pel PSOE

La repressió política a Catalunya des de l'any 1973 fins a l'any 1996 es pot considerar molt inferior a la que va patir el País Basc en la mateixa època (la tractada pel treball).

Per aquest mateix motiu, el punt que tracta sobre Catalunya i la repressió que ha viscut, se centrarà en un cas que va generar molta polèmica dins la societat catalana; a més a més, s'analitzarà de quina manera ho varen tractar els encarregats de generar opinió a les poblacions, és a dir, els mitjans de comunicació.

L'Operació Garzón, que es veurà detalladament a continuació, va ser un abans i un després a Catalunya en la repressió política postfranquista. Aquest cas va afectar organitzacions polítiques, culturals i socials de manera més o menys directa, i tot va ser arran d'una investigació policial a un grup terrorista que havia deixat d'operar un temps abans.

3.2.1 L'Operació Garzón

Logo de Barcelona 92.

Font:

Barcelonaolímpica.net

Aquesta operació va començar el 17 d'octubre de 1986 a Lausana, quan el Comitè Olímpic Internacional decideix que Barcelona sigui la ciutat que aculli els Jocs Olímpics de 1992. A mesura que anaven passant els mesos, la por que hi havia dins l'Estat al fet que Terra Lliure pogués fer alguna acció de caràcter violent va anar creixent, fins a tal punt que, amb l'organització político-militar ja dissolta, van decidir detenir a una bona part dels seus dirigents, juntament amb militants sense un grau d'importància alt en l'organització, per garantir la seguretat de l'esdeveniment.

Manifestacions en contra de l'Operació Garzón. Font: Elnacional.cat

Aproximadament van ser detingudes unes 50 persones entre el 29 de juny i el 14 de juliol de 1992 sota l'ordre de Baltasar Garzón, que era qui dirigia el Jutjat Central d'Instrucció Número 5 (d'aquí prové el nom del cas), de les quals 25 van ser jutjades a l'Audiència Nacional acusades de terrorisme, tinença d'explosius, associació a banda armada, tinença d'armes i dipòsit de municions d'armes de guerra. La sentència, feta pública el juliol de 1995, va condemnar a 18 dels 25 acusats, fet que

provocà la indignació de l'esquerra independentista (Tomás, 2017). Donat que el mateix tribunal va demanar l'indult pels condemnats per la desaparició de Terra Lliure, l'indult va arribar de la mà del govern de José María Aznar el 8 d'agost de 1996 mitjançant una publicació al BOE, sent aquesta una de les seves primeres accions (fortament criticada des d'alguns sectors de la premsa estatal).

Dels detinguts, disset van denunciar haver patit tortures durant els interrogatoris, fet que va provocar que organitzacions com Amnistia Internacional s'interessessin pel cas. Malgrat això, Baltasar Garzón va decidir no investigar aquestes tortures, donat que els pèrits de l'Audiència Nacional van considerar que les ferides eren degudes a autolesions o cops involuntaris dels acusats. El procés per la no investigació de tortures va passar per diferents tribunals: l'Audiència Nacional, que va decidir obrir una investigació al Jutjat d'Instrucció número 22 de Madrid, que va arxivar la causa; l'Audiència de Madrid, on es va presentar un recurs d'apel·lació que va ser desestimat; i, finalment, el Tribunal Constitucional, on també va ser desestimat un recurs d'empara. Aleshores, l'any 2003, es va decidir admetre a tràmit el cas al TEDH (Tribunal Europeu dels Drets Humans) que va sentenciar el 2 de novembre de 2004 que l'Estat va vulnerar l'article 3 del Conveni Europeu dels Drets Humans

que obliga a investigar possibles tortures, obligant a pagar una quantitat de diners als acusats denunciants i havent d'assumir el cost del procés legal.

Aquest cas va generar preocupació a una bona part de la societat catalana, donat que es va veure com unes detencions arbitràries i indiscriminades podien fer que Terra Lliure retornés al que havia abandonat en la seva quarta i última assemblea, és a dir, a les armes. Un exemple d'això és l'afirmació, recollida al documental *Terra Lliure. Punt Final*, de Francesc Martí i Jusmet, Delegat del Govern a Catalunya entre l'any 1982 i el 1993, on afirma que va pensar que aquest fet podia ser un element que distorsionés el final de l'organització. El senyor Jusmet va ser una de les persones que es va encarregar de la vehiculació del final de Terra Lliure, per tant, quan va realitzar aquestes declaracions, ho va fer sabent de què parlava. (TV3, 2007).

3.2.1.1 Testimonis del cas

De les tortures patides arran dels interrogatoris emmarcats en la causa prèviament explicada, s'hi van poder treure nombroses declaracions que explicaven com la policia intentava que els detinguts confessessin delictes que no havien comès mitjançant diferents tipus de tortures psicològiques i/o físiques (o amb l'amenaça de patir-les). A més a més, les amenaces de detenció, tortura o mort a familiars o persones amb certa relació amb l'acusat, van ser tècniques policials freqüents per aconseguir les seves desitjades confessions (El Diario, 2017). A continuació, es recollirà el testimoni de qui afirma haver patit tortures i s'adjuntaran els fragments més interessants i punyents de les seves declaracions posteriors recollides en diversos diaris, com per exemple Vilaweb o el Centre de Documentació de l'Esquerra Independentista (Cardús, 2017):

El primer testimoni que recollirà aquest treball serà l'Eduard López. Detingut el 07/07/1992, afirma haver rebut pallisses, maltractaments, vexacions i, a més a més, posa de manifest que li va comunicar al jutge Garzón el tractament prèviament

rebut. Fet que ell nega amb frases com: *“Les persones que declaren davant meu, ni una sola, ni una sola denuncià tortures. Es denunciaren després i no és la meva competència”*. Aquestes declaracions les va realitzar en una entrevista que concedí a Jordi Évole a Salvados. Tot seguit, es podrà llegir el que va escriure el mateix senyor López aleshores:

“Em fan estar constantment a peu dret, amb els ulls embenats i de cara a la paret. Fins a l’arribada del matí -ho identifico pels primers ocells- no se’m permet seure.”

“M’amenacen de fer ‘la banyera’ i de ficar el meu cap en una tassa de vàter. Esporàdicament -‘si em porto bé’- em deixen beure algun got d’aigua.”

“M’apliquen una bossa de plàstic al cap [...] Em fan posar de genolls -un d’ells se m’asseu al damunt- amb més bosses al cap i amb una contínua pluja de cops al cap. Em donen puntades i cops de puny.”

“Denuncio les tortures a què he estat sotmès i en pren nota. (jutge Garzón).”

El segon testimoni que es podrà veure i que representa a la perfecció la pràctica policial que va dur a terme la policia aquell juliol del ‘92 és en Marcel Dalmau i Brunet. A ell el van amenaçar de manera constant amb possibles tortures que patirien la seva companya, la Carme, o la resta de la seva família. A ell també el van torturar, a continuació, un fragment de la seva narració:

“Mentre m’ofegaven amb la bossa de plàstic rebia una veritable pluja de cops i de crits.”

“Abans que intentés suïcidar-me em digueren que la Carme, la meva companya, també estava detinguda i que la portaven cap a Madrid, i que podria sentir els seus crits en ‘so estèreo’ quan la torturessin tal com havien fet amb mi.”

“Si no deia allò que ells volien que digués, tot el que havia passat no seria res comparat amb el que em passaria a mi, a la Carme i a la meva família.”

“Responsabilitzo el ministre espanyol de l’Interior i a la ‘Dirección General de la Guàrdia Civil’ de qualsevol dany o agressió que rebi la meva dona, qualsevol membre de la meva família o jo mateix.”

El tercer i últim testimoni es pot caracteritzar per representar perfectament les intencions que tenien les pràctiques prèviament relatades. Aquesta persona és en Xavier Alemany, detingut el 07/07/1992 i posat en llibertat tres dies després. Qui aleshores era membre de la CUP va confirmar amb frases contundents la voluntat de la policia:

[...] vaig signar la declaració. La Guàrdia Civil m’obligà a repetir allò que ells havien decidit que digués sota amenaça de noves tortures.

Em feren fer flexions durant molta estona enmig dels excrements i els orins. Al matí va ser el primer interrogatori, em deien que reconegués tot allò que ells anaven dient. Jo m’hi negava perquè era mentida.

3.2.1.2 Actuació de mitjans de comunicació i Generalitat

Alhora d'analitzar un cas com l'Operació Garzón, cal saber com ho van tractar els encarregats de generar opinió, és a dir, la premsa, i els encarregats de governar Catalunya: Convergència Democràtica de Catalunya, de la mà de Jordi Pujol i Soley.

Els principals mitjans de comunicació que van exposar de manera clara i evident la manca de credibilitat del procés judicial en tot moment van ser El Diari de Girona i El Punt, dedicant portades, articles i editorials que han estat de molta ajuda a aquest treball, per informar-se de detencions, denúncies de maltractaments o posicionament polítics que es veuran a continuació. Altres diaris com el País o l'ABC van ser fortament criticats pels detinguts pel seu tractament sobre el cas, fins al punt que l'Assemblea Permanent de Girona per la Llibertat dels Independentistes Catalans Detinguts (un òrgan creat a partir de l'Operació Garzón), va escriure una carta dirigida al director del diari "El País" a Catalunya, afirmant que els seus articles van esdevenir òrgans de difusió extrets dels informes de la Guàrdia Civil basats en declaracions inculpatòries extretes sota presumptes tortures. A banda d'això, va demanar la dimissió del director de "El País" per haver violat repetidament els valors ètics elementals que cal esperar de suposats professional de la informació (veure annex 6)

Per finalitzar l'anàlisi dels diferents mitjans de comunicació del cas, caldria citar el tractament que va fer La Vanguardia en relació amb aquest fet. Aquest diari, referència a Catalunya, no va amagar les irregularitats que es van donar en algunes detencions i la possibilitat de tortures en interrogatoris posteriors, però va "comprar" des d'un primer moment el relat que va difondre la Generalitat on s'afirmava que era impossible que això succeís de manera generalitzada, fet que es pot comprovar en els diferents articles o seccions d'opinió del diari (veure annex 7).

La ja esmentada Generalitat va mantenir una posició "equidistant" respecte a les detencions realitzades per la policia espanyola, afirmant que es creia que no hi

havia una voluntat de privar de llibertat a persones de manera indiscriminada, però dient que el jutge va anar més enllà del cercle de Terra Lliure, de tal forma que es van detenir a persones pel sols fet de ser independentistes; posicionament que pot arribar a ser contradictori (El País, 1992). Uns anys més tard, el mateix Jordi Pujol

Jordi Pujol en una roda de premsa de CIU. Font: Eleconomista.es

va afirmar que no li va agradar que es produís aquella situació. A més a més, cal dir que uns dies després de les detencions, un programa de Catalunya Ràdio anomenat *L'orquestra*, dirigit pel periodista català Jordi Vendrell, va especular sobre les possibles tortures patides pels manifestants (referint-se al PSC

com a "sociates"), fet que va comportar la petició de tancament del programa per part d'un membre del Consell Català de Ràdio i Televisió del PSC. Aquest assumpte va finalitzar amb el clau suport de CIU a aquesta iniciativa i el cessament del programa.

4. TRENCA MENT AMB LA TRADICIÓ FRANQUISTA

4.1 El PSOE i el Poder Judicial

La qualitat democràtica del Poder Judicial espanyol sempre ha estat un tema molt problemàtic en el si de la societat, i convé tirar enrere per saber d'on venen aquests dubtes. Per desfer el relat que afirma que la independència judicial de l'Estat és total i absoluta (que aquest treball no té cap mena de problema en dir que vol desmuntar) es posarà un parell d'exemples on es podran veure molt clarament les intromissions en el poder judicial per part del poder executiu, i com hi ha una estructura franquista darrere de les organitzacions que jutgen uns tipus de delictes molt concrets, que es veuran en aquest punt.

Un dels exemples més destacats en l'aspecte de manca de democratització de les estructures judicials espanyoles, es troba en els diferents tribunals que s'han utilitzat des de 1940 fins ara per reprimir la dissidència política.

L'1 de març de 1940, un cop acabada la cruenta Guerra Civil que va guanyar el front autodenominat Nacional i després del cop d'Estat del 18 de juliol de 1936, dirigit pel futur *Caudillo* Francisco Franco, el dictador decideix crear un tribunal per reprimir la maçoneria i el comunisme; el Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme³. Aquest tribunal es va crear per a poder condemnar el fet d'haver mantingut una relació més o menys estreta a escala ideològica i participativa amb tot allò que envoltava les ideologies contràries al règim, sota la premissa d'actuar protegint la unitat, llibertat i grandesa d'Espanya d'una influència soviètica. A més a

³ En aquest mateix context històric també es va aprovar una altra llei que va permetre al règim aplicar aquesta repressió contra les forces republicanes, o millor dit, contra les forces democràtes en si mateixes. Aquesta ordenança va ser anomenada Llei de Responsabilitats Polítiques, i datant de l'any 1939, va aconseguir afusellar a més de 10.000 persones a tot l'Estat, per posar un exemple numèric.

més, es prohibia fer propaganda d'aquests pensaments i s'anunciava el confiscament dels béns materials de qualsevol organització, o persona individual, que decidís fer-ho.

Més tard, el 8 de febrer de 1964 es va dissoldre oficialment el Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme per donar pas al TOP (Tribunal d'Ordre Públic), que va començar a funcionar a principis de desembre de 1963. El TOP, com el document que el crea reconeix, es forma per actualitzar les formes d'entendre la justícia i acomodar les circumstàncies i necessitats de l'Estat en un nou tribunal que substitueixi l'anterior. Aquest òrgan té la competència de jutjar tot allò que jutjava l'òrgan anterior, més molts altres delictes entre els quals destaquen els clàssics en matèria repressiva com el de llibertat d'expressió, la rebel·lió, la sedició, la propaganda il·legal, els desordres públics, etc.

Cal dir que aquest tribunal vulnerava flagrantment alguns articles de la Declaració Universal dels Drets Humans, com per exemple el 10, que garanteix que el tribunal que acusi qualsevol personalitat jurídica ha de ser independent i imparcial, fet que no es compleix perquè el president del tribunal és escollit per uns magistrats que, a la vegada, són escollits pel Ministre de Justícia, que és nomenat a dit pel Cap de L'Estat. També s'ha de dir que no respecta el dret a no ser molestat per les teves opinions, article 19 de la DUDH. Aquest fet es pot demostrar en qualsevol dels delictes que jutja el mateix tribunal, com és obvi.

El 4 de gener de 1977 es crea l'Audiència Nacional. Aquest tribunal tindrà els mateixos jutges i delictes a jutjar que el TOP, precisament suprimit aquell mateix dia (un mètode clar i evident de traspàs de competències d'un tribunal, que com es diu popularment, va anar a dormir franquista i es va aixecar demòcrata). A més a més, molts experts en dret penal, com el ja esmentat Benet Salellas, afirmen que l'Audiència Nacional és un òrgan anòmal en una democràcia plena, pel fet que està clarament pensat per jutjar a terroristes (sobretot d'ETA). Ho és encara més després de la reforma de la llei del Poder Judicial espanyol de l'any 1985, on s'inclou com a delicte anar contra la corona i els seus membres. Un altre factor que s'ha de valorar

quan es parla d'aquest subjecte jurídic, és la seva difícil equiparació amb altres tribunals europeus on hi ha democràcies més consolidades, donat que en aquests països no hi ha tribunals especials.

Un altre cas que aixeca la sospita sobre la independència del Poder Judicial espanyol és la formació del seu Consell General del Poder Judicial (CGPJ). Aquest òrgan està format per 20 vocals escollits entre jutges, magistrats i juristes de prestigi pel Congrés dels Diputats i el Senat. Aquests vocals escullen un president que, a la vegada, serà el president del Tribunal Suprem. Els vocals són escollits pel Congrés dels Diputats i el Senat mitjançant l'aprovació de tres cinquenes parts de la càmera dels noms que es proposen prèviament. D'aquesta manera es pot afirmar que el PSOE ha tingut la capacitat de controlar la justícia espanyola des de la Transició (fent pocs exercicis d'autocrítica quan s'han revelat greus vulneracions de drets humans o altres tipus d'irregularitats) i, fent un exercici de deducció relativament senzill, podem arribar a la conclusió que el partit socialista ha estat un subjecte indispensable per arribar a copsar les interferències entre el Poder Legislatiu/Executiu i el Judicial.

4.2 Casos de corrupció al PSOE

Felipe González al Congrés de Suresnes.
Font: El Mundo

Quan es parla de democràcies a mig construir o democràcies que no són del tot plenes, no només es parla del poder legislatiu o executiu barrejat amb el poder judicial, o de la utilització les clavegueres de l'Estat per a qualsevol tipus d'objectius, o sortir d'una dictadura sense haver investigat els seus criminals i torturadors, sinó també és fins a quin punt la corrupció pot estar dins d'un partit polític governant i com se n'aprofita aquest, sota el nom de socialista i gràcies a suborns procedents de gent que vol parar el que

va ser el principal actiu antifranquista, és a dir, el comunisme; per treure'n un rèdit econòmic, sigui a nivell personal o a nivell organitzatiu.

Un dels casos que ha tingut més importància en aquest aspecte ha estat el cas Flick (veure annex 4). Tot va començar quan, l'any 1981, es descobreix que a la República Federal d'Alemanya, la Fundació Friedrich Ebert (liderada per l'empresari Friedrich Karl Flick, proper al Sozialdemokratische Partei Deutschlands) no va haver de pagar una sèrie d'impostos en una venda d'accions, gràcies a haver subornat tots els partits polítics del Bundestag des de 1969 fins a 1980. En la investigació del cas només es van condemnar tres persones, i una d'elles va ser Perer Struck. Quatre anys després el mateix Struck, un membre involucrat en aquesta trama i anteriorment condemnat, assegura que la fundació relacionada històricament amb la socialdemocràcia alemanya (Fundació Friedrich Ebert) havia concedit donacions al PSOE (i a la seva equivalència a Portugal) per valor de 3,3 milions de marcs alemanys. L'any 1990, Der Spiegel, afirmà que els primers pagaments provenien dels fons reservats dels serveis secrets que, amb un acord previ entre tots els partits de la cambra alemanya, van acceptar que el govern social-liberal, format per la SDP i el Freie Demokratische Partei (FDP), realitzés les donacions mitjançant diverses entitats, una d'elles la ja esmentada fundació liderada pel senyor Flick.

Quan es va estar investigant el cas en una comissió parlamentària, Felipe González (President del Govern i Secretari General del PSOE) va dir una frase que quedarà per la posteritat: *“No he recibido ni un duro, ni una peseta, ni de Flick ni de Flock”*. En aquesta mateixa comissió es va determinar que s'havia destinat a la branca espanyola un milió d'euros provinents de la fundació ja esmentada, però que, com la llei que prohibia aquestes donacions s'havia publicat un any després dels donatius, s'havia d'absoldre als implicats en aquest cas.

Una de les curiositats més reveladores d'aquest cas va ser una de les preguntes que li va fer Santiago Carrillo (líder del Partit Comunista) a Eberhard von Brauchitsch (prèviament condemnat) durant la comissió parlamentària:

Tengo entendido que el señor Flick fue condenado por el Tribunal de Nuremberg como criminal de guerra nazi. Y creo que usted es hijo del general que fue jefe del estado mayor de Hitler... Entonces, ¿cómo se explica que ustedes financien al PSOE?

- Santiago Carrillo

Tratábamos de cerrar el paso al comunismo y el partido mejor situado para hacerlo era el PSOE

- Eberhard von Brauchitsch

Un altre cas digne d'analitzar és el popularment conegut com a Filesa. Aquest cas tracta de com el PSOE va inflar contractes públics adjudicats a empreses mitjançant un concurs públic per rebre una compensació econòmica que aniria destinada a la campanya de les generals del 1989. Cal no oblidar, que aquest tipus de pràctica segueix sent recurrent avui dia. De fet, en els últims anys s'han descobert casos com Gürtel (jutjat pel protagonista d'aquest treball, Baltasar Garzón) o Púnica que estan sent jutjats durant la redacció del treball. En el cas que s'està tractant, les empreses encarregades de corrompre el PSOE van ser Malesa, Time-Export i Filesa (d'aquí prové el nom del cas). Per aquesta trama de corrupció no van poder ser condemnades la majoria dels implicats que estaven relacionats amb el cas, donat que no existia el delictes de "finançament irregular" dels partits polítics, de fet, només es van condemnar a 3 socialistes. Es calcula que la suma total de diners obtinguts de manera irregular pel PSOE va ser de 1.200 milions de pessetes, o el que és el mateix 7.212.145,253 euros.

Per tancar amb aquest apartat, cal destacar com els contactes i les relacions del vell Estat franquista no només van servir al PSOE per aturar el que va ser el principal enemic del franquisme durant 40 anys, és a dir, el comunisme, sinó també per poder disposar de més liquiditat en campanyes electorals i, d'aquesta manera, tenir més possibilitats de guanyar eleccions.

4.3 Valle de los Caídos

Per acabar amb aquest apartat s'ha de posar el focus en un fet en concret, i és que quan es parla de la supervivència del franquisme en determinades institucions cal destacar El Valle de los Caídos, un monument situat al municipi de San Lorenzo de El Escorial que es va realitzar entre el 1940 (donat el final de la Guerra Civil) i el 1958. Va ser construït per 20.000 presos polítics republicans, tal com afirma l'historiador Juan Pablo Fusi, i s'hi troben enterrades unes 33.833 persones (de les quals 21.423 estan identificades i 12.410 no ho estan). En aquest mausoleu descansaven fins a l'octubre del 2019 el dictador Francisco Franco Bahamonde i encara continua el líder i fundador de la Falange Espanyola, José Antonio Primo de Rivera, fill de Miguel Primo de Rivera⁴ (Sanz, 2018)

Construït tot just acabada la guerra, el franquisme en un primer moment, i la dreta un cop acabada la dictadura, l'han venut com a espai de reconciliació entre els dos bàndols (el republicà i el nacional), en canvi, algunes dades contradiuen aquesta afirmació. Per exemple, es feia veure, de manera notòria a més a més, que l'obra era un homenatge per aquells que van lluitar per deixar una Espanya millor o per aquells herois i màrtirs que van sorgir de la *Croada*, és a dir, era un evident homenatge al bàndol nacional, tal com recull un article publicat a Eldiario.es (Ejerique, 2017). Amb la mort de Francisco Franco i la posterior Transició, en cap moment es va posar sobre la taula qualsevol mena d'exhumació, de transformació de la basílica o qualsevol altre acte que hagués simbolitzat una voluntat de canvi respecte a allò que significava.

A més a més, cal dir que en tot això el PSOE té un paper molt important, perquè malgrat que des d'associacions de víctimes del franquisme les demandes com la de l'exhumació han estat sempre presents, durant tots els mandats de Felipe González

⁴ Miguel Primo de Rivera, conegut també com el *Marqués de Estella*, fou un famós militar espanyol nascut l'any 1870 a Andalusia. Va donar un cop d'Estat l'any 1923 i es va proclamar president de govern. Tot això ho va fer amb el beneplàcit del rei Alfons XIII, que no només va permetre que arribés al poder, sinó que també va acceptar que s'hi quedés fins l'any 1930.

no es va fer res per solucionar aquest greu no trencament amb el règim sorgit arran del cop d'Estat del '36.

Per acabar, s'ha de resumir d'una manera clara els tres punts analitzats en aquest apartat per avançar unes observacions que es desenvoluparan a la conclusió, i és que al llarg del temps (i sobretot durant la darrera part del S.XX) es pot observar com el PSOE s'ha encarregat seguir, heretar o no democratitzar les pràctiques i les institucions franquistes. Amb el Valle de los Caídos, és a dir, des de les institucions; amb el control per part del Congrés i el Senat del CGPJ, des de la justícia; i amb la corrupció, per aturar a aquells que havien combatut amb més èxit el franquisme durant la dictadura.

5. BALTASAR GARZÓN

Baltasar Garzón és un jutge, polític, escriptor, advocat i professor universitari que va començar a exercir com a jutge l'any 1981. Més tard va arribar a ser magistrat del Jutjat Central d'Instrucció número 5 de l'Audiència Nacional des de 1988 fins a 2012, quan va haver de deixar el càrrec per la condemna per prevaricació per la seva actuació al cas Gürtel. Aquesta carrera només va ser interrompuda per un fet, la seva entrada com a diputat al Congrés, anant a la llista dels socialistes per Madrid, que més endavant s'explicarà detalladament però que marcarà un abans i un després en les investigacions de casos com els GAL o en la seva relació amb el partit objecte d'aquest treball, el PSOE (Martialay, 2010).

Baltasar Garzón en una de les seves múltiples conferències. Font: El Independiente

A escala internacional Garzón és popularment conegut com un jutge antifranquista i demòcrata (fet que s'intentarà qüestionar mitjançant aquest punt), gràcies a la seva intervenció en casos relacionats amb la dictadura argentina i la xilena, per les seves tortures a ciutadans espanyols durant el règim de Pinochet o durant El Proceso (nom amb el qual es coneix a la dictadura argentina que data entre el 1976 i el 1983). Fets com aquests demostren la manca d'informació que tenen els mitjans estrangers a l'hora de parlar del jutge Garzón i de les seves diferents cares a l'hora de tractar temes relacionats amb els Drets Humans.

A més a més, gràcies a la seva suposada tasca en defensa de les llibertats, sorgida arran dels casos anteriors i per les seves investigacions de crims del franquisme (que després van ser considerades il·legals per la Sala de lo Penal de l'Audiència

Nacional), va ser premiat amb el *Premio ALBA/Puffin al activismo en pro de los derechos humanos*, que atorguen diverses fundacions dels EE.UU.

Actualment, cal destacar que Baltasar Garzón és un tertulià habitual de les televisions suposadament d'esquerres i progressistes de l'Estat (com per exemple La Sexta); omplint d'aquesta manera l'espai que acostumen a tenir reservats els juristes "no-conservadors". Però, pot representar, i crear opinió, una persona que va actuar de la manera que va actuar en diferents casos que s'explicaran a continuació?

En tot cas, per a l'objectiu d'aquest estudi, el treball se centrarà en el cas més conegut de la carrera judicial del jutge Garzón, com és el Cas GAL.

5.1 Cas GAL

El cas GAL va començar l'any 1988, quan Baltasar Garzón arriba a l'Audiència Nacional i decideix investigar als comissaris José Amedo i Michel González per la seva relació amb els Grups Antiterroristes d'Alliberament, cas que, per cert, ja investigava el seu predecessor en el càrrec Francisco Castro Mejide. Tres anys més tard, i després del judici corresponent contra aquests dos policies, es decideix condemnar als acusats a 17 anys, 4 mesos i 1 dia de presó pels delictes de falsedat documental i associació il·lícita. Algunes de les curiositats de la sentència és que considera els GAL *grups delinqüents sense relació entre ells*, "comprant" la tesi del ministeri d'Interior d'allò que deien que eren els GAL. Aquest fet, segons l'advocat de l'Associació Contra la Tortura va suposar la creació d'una suposada impunitat que podia tenir el terrorisme d'estat al conjunt d'Espanya. Malgrat la investigació del senyor Garzón, i tal com recull un article de José Yoldi publicat a El País el 21 de setembre de 1991, no es va poder demostrar la relació entre els poders de l'Estat i els terroristes, la seva funció com a un aparell més de la seguretat del regne o la

seva estructura i jerarquia interna (fet que haguera pogut desvetllar part de la X que, posteriorment, sortirà a l'esfera pública gràcies al mateix Garzón).

Aleshores s'obre un període de temps entre l'any 1991, amb la ja comentada sentència, i novembre de 1994, amb el retorn de Garzón a la judicatura després de l'important, però frustrat, pas de Garzón per la política espanyola com a diputat al Congrés pel PSOE, on només va reobrir la causa per poder investigar la relació entre Luis Roldán, en aquell moment ex-cap de la Guàrdia Civil, i els comissaris ja condemnats. Un cop ens situem al novembre de 1994, el jutge decideix investigar la causa prèviament reoberta acusant els seus excompanys de partit d'estar relacionats amb el Segrest de Segundo Marey, cas que acabaria sent clau per a la condemna de líders polítics del PSOE amb pes notori, donat que es tracta del segrest d'un ciutadà francès amb una nul·la vinculació amb cap moviment sociopolític, però que els GAL van confondre amb un dirigent etarra.

En aquell moment es decideix que Julián Sancristóbal, Director de la Seguretat General de l'Estat, Governador Civil de Biscaia i membre del PSOE; sigui detingut el desembre d'aquell mateix any juntament amb altres companys pels fets que van succeir el 4 de desembre de 1983, tal com recorda un article de El País del 20 de desembre de 1984.

Durant l'any 1995 es van produir fets molt significatius: José Amedo assegurava que el mateix Julián Sancristóbal li havia dit que *“si van a por mí, hundiré al presidente”* en una entrevista en una televisió estatal i s'havia ordenat la detenció de Rafael Vera, número dos d'Interior entre l'any 1986 fins a 1994, José Barrionuevo i José Luis Corcuera, ambdós Ministres d'Interior de Felipe González i la de Ricardo García Damborenea, líder dels socialistes bascos durant els GAL.

Els delictes que se'ls imputaven anaven des de malversació o el segrest, fins a l'assassinat (per a un popular militar, Enrique Rodríguez Galindo). Durant la darrera part d'aquest any Garzón va trobar indicis delictius en figures com Narcís Serra o

Txiqi Benegas, i ho va fer gràcies a la declaració d'alguns dels detinguts. En aquest judici es va demostrar tot el que s'afirma al punt 3.1.1 sobre els GAL i la seva estructura. Les condemnes van ser les següents:

Cas segrest de Segundo Marey

- José Barrionuevo Peña, Rafael Vera Fernández, Julián Sancristóbal Iguarán: 10 anys de presó i 12 d'inhabilitació
- Francisco Álvarez, Miguel Planchuelo Herresánchez, José Amedo Fouce: 9 anys i 6 mesos de presó i 11 d'inhabilitació.
- Ricardo García Damborenea: 7 anys de presó i 7 d'inhabilitació
- Julio Hierro Moset, Francisco Saiz Ocej: 5 anys i 6 mesos de presó.
- Michel Domínguez Martínez: 2 anys, 4 mesos i 1 dia de presó i inhabilitació
- Luis Hens Serena, Juan Ramón Corujo Rodríguez: 5 anys de presó i 8 d'inhabilitació.

Cas Lasa i Zábala

- Enrique Rodríguez Galindo: 75 anys de presó
- Angel Vaquero: 69 anys de presó
- Julen Elgorriaga: 71 anys de presó

Els condemnats prèviament citats va començar a sortir de la presó l'any 1998, quan el nou govern presidit per José María Aznar va decidir indultar parcialment a bona part dels condemnats pel segrest de Segundo Marey, entre els que estaven Barrionuevo i Vera. S'ha de destacar que cap de les persones prèviament citades han estat a la presó la totalitat de temps que deia la seva sentència, ja sigui per diferents indults, un d'ells concedits per Zapatero l'any 2004, o per altres motius, com per exemple la delicada salut que va permetre a Galindo sortir de la presó l'any 2004.

5.2 Relació de Baltasar Garzón amb el PSOE

Tal com l'any 2013 va definir el diari Libertad Digital, la relació entre el jutge Garzón i el PSOE ha estat d'amor/odi, i precisament en aquest punt, s'investigarà l'entrellat d'aquest enamorament i del ja esmentat odi. L'anàlisi de la relació entre aquests dos subjectes polítics de diferent caràcter i envergadura, podria estar dividit en molts més de tres períodes si no fos perquè només es tindran en compte els fets que van succeir entre els anys d'estudi del treball, és a dir, de 1975 fins a l'últim mandat de Felipe González, 1996.

Com va arribar un jutge a ser incorporat a les files socialistes? Per què no va acabar de quallar aquesta relació? Com i quan es va produir el divorci total entre Felipe González i Baltasar Garzón? Totes aquestes preguntes seran contestades en els següents tres subapartats.

5.2.1 Abans de l'entrada al Congrés (1975-1993)

Baltasar Garzón va exercir per primera vegada com a jutge l'any 1981 quan, després d'aprovar les oposicions, va ser destinat a Valverde de los Caminos, un poble de Huelva. Des d'aquest moment la carrera de Baltasar Garzón no va parar de créixer i això, entre molts altres motius que ara es relataran, van fer que se'l conegués com "el jutge estrella". En tan sols 7 anys, del 1981 al 1988, no només va passar d'exercir a un poble d'Andalusia a ser el Jutge d'Instrucció número 5 de l'Audiència Nacional, sinó que a més a més va ser capaç de ser un personatge que va aconseguir captar la mirada de tots els mitjans de comunicació i partits polítics.

I aquí és on entra Felipe González i la seva intenció, exitosa, d'aconseguir atreure'l cap al seu partit per aconseguir dos fets dels quals no es pot dubtar: una revifada electoral que aconseguís donar la volta als resultats que auguraven les enquestes

en les eleccions de 1993, i allunyar el “fantasma dels GAL” de l’ombra del PSOE, fent que el seu jutge instructor es sumés al seu projecte de país.

Cal afegir que no es podria entendre aquest inici de relació entre Felipe Gonzalez i el jutge Garzón sense fer un esment a les persones que van servir d’enllaç entre els dos, com per exemple l’exministre José Bono o Ventura Pérez Mariño. Aquesta jugada, la que va permetre al senyor Garzón ser Diputat, la va dur a terme el president González tenint entre cella i cella refrescar el PSOE amb noves cares i obrir-lo d’aquesta manera a la ciutadania, tal com recull un article de El País (Equip de redacció, 1993).

5.2.2 Al Congrés dels Diputats (1993-1994)

Un cop es va confirmar que el PSOE seria el partit que aconseguiria formar govern, després dels resultats de les eleccions del 6 de juny de 1993, qui en aquell moment s’acabava de convertir en diputat al Congrés, Baltasar Garzón, tenia molt clar, i així ho destapen diaris com El País o Libertad Digital, que seria l’encarregat de gestionar el Ministeri d’Interior, donada la promesa que li havia fet el mateix Secretari General del PSOE, Felipe González (El País, 1993). Finalment això no va succeir en cap moment. Els fets es van desenvolupar de la següent manera:

Format el govern després de la investidura del 6 i 7 de juliol del mateix any, i veient que l’encarregat de ser Ministre de l’Interior seria Antoni Asunción i no Garzón, va començar generar-se una frustració que acabaria sent canalitzada un any més tard. Van passar uns mesos quan el senyor Asunción va haver de deixar el seu càrrec per la dimissió del ja citat Luis Roldán com a Director de la Guàrdia Civil, fet que provocà que Felipe González hagués de decidir si el nou ministre seria el senyor Garzón, o no. I va decidir que no. En aquella delicada situació, el senyor González

va preferir que el Ministre de Justícia, Juan Antonio Belloch, ocupés aquesta cartera abans que ho fes el protagonista d'aquest punt, Baltasar Garzón.

En aquell moment, Garzón, que se sentia humiliat i menyspreat, va decidir dimitir dels càrrecs que en aquell moment ocupava (Diputat al Congrés i Delegat del Govern pel Pla Contra les Drogues⁵) i retornar al seu lloc de treball anterior, l'Audiència Nacional. Es pot dir que aquesta relació no va acabar de quallar per la desconfiança reflectida amb el tema ministerial, o per l'actitud de Garzón envers els casos de corrupció del partit al qual estava adscrit com a diputat.

5.2.3 Post sortida del Congrés (1994-1996)

Un cop va sortir del govern, Garzón va ser durament criticat des de tots els sectors afins al socialisme espanyol per qualsevol acció que empenia. Ja sigui el diari El País amb els seus titulars carregant contra ell per tornar a la judicatura, o per investigar qui estava darrere dels GAL. Un exemple d'això és el titular que el mitjà va publicar a finals de l'any 1994, on s'afirmava que Garzón anava: "*de la política a la toga, como con Franco*", tal com es pot veure a l'annex 8 (De la Cuadra, 1994).

A més a més, dirigents socialistes com Manuel Chaves van afirmar uns anys després del que va succeir en el Cas GAL, que Garzón era *una mala persona, que ho era abans i ho és ara*, també afegí que era un gran simulador que actuava per venjança (Lobo; Medoza, 2010).

Altres personatges, aleshores més desconeguts, com per exemple l'actual President del Govern Pedro Sánchez (que era només un militant), varen criticar durament al "jutge estrella" per no fer res en contra de les accions de Michel González i José

5 Aquest càrrec es deu, en gran part, a la participació del jutge a la tasca realitzada en la lluita contra la droga i el seu tràfic. L'Operació Nècora, encapçalada per aquest mateix magistrat, va tenir un gran impacte a tot Espanya i sobretot al territori on es va realitzar, Galícia. Cal destacar que en aquesta operació es va aconseguir desarticular una de les organitzacions dedicades a aquest negoci amb més importància a nivell peninsular, com era la liderada per Laureano Oubiña.

Amedo als mitjans de comunicació, que, segons ell, buscaven donar veracitat als seus arguments creant el perfil de “*el arrepentido*”. I és que aquestes aparicions a mitjans de comunicació van ser constants a la darrera part dels ‘90 a les cadenes/diaris afins a la dreta. Es van justificar de manera repetida per la importància que tenia el cas, i la veu dels seus membres, en el conjunt de l’opinió pública espanyola. Les declaracions en qüestió van ser realitzades l’any 1997 al programa *Moros y Cristianos*, dirigit per Xavier Sardà, a Telecinco (El Nacional, 2019).

Per acabar, cal destacar com les relacions personals que es van formar al final del segle XX en els principals dirigents polítics de l’època, van influir en un dels judicis més importants de la història recent d’Espanya, el del Cas GAL.

6. EL PSOE I LA IDEOLOGIA SOCIALISTA

Una de les grans contradiccions que té el Partit Socialista Obrer Espanyol gira entorn a la seva posició envers la ideologia socialista, és a dir, si aquesta organització política, que té el socialisme a les seves sigles, és fidel a les seves tesis inicials o si ha experimentat alguna deriva en els últims temps. Un fet que pot servir d'indicador d'aquesta possible deriva, i que entra dins el període d'estudi del treball, podria ser un fet ja esmentat en l'últim paràgraf del punt 2.3; i no és un altre que com el PSOE va deixar de ser marxista i defensar la república amb fervència per poder ser, en un futur aleshores proper, un partit d'Estat amb capacitat per entrar al govern.

Els fets prèviament narrats van succeir l'any 1979. Primerament, es va celebrar el XXVIII Congrés del PSOE a Madrid, i un dels fets importants a debatre va ser la continuïtat de la ideologia marxista dins el seu programa, o la seva expulsió, tal com defensava el seu Secretari General, Felipe González. En aquell moment les bases van decidir seguir apostant per marxisme i la defensa, inherent en aquest pensament, de la república. D'aquesta manera, i després de la seva derrota, el senyor González dimití deixant com a líder del partit a una junta gestora capitanejada per José Federico Carvajal. Aquesta gestora estava pendent de la celebració d'un Congrés extraordinari.

Uns mesos després es va celebrar el Congrés extraordinari que suposà un dels punts d'inflexió per entendre un canvi de tendència del partit que, un cop acabada la Transició, seria definitiu. I és que les bases van decidir abandonar el marxisme per recuperar d'aquesta manera al seu gran líder, és a dir, perquè tornés Felipe González. L'aleshores escollit secretari general va decidir apostar, amb la ratificació

de les bases, per un socialisme democràtic que encara avui defensa en alguns del seus textos.

Des d'aquell moment el discurs que reina al PSOE és el que es podria arribar a considerar com la seva màxima contradicció. Pot un partit socialista canviar de manera tan flagrant la seva ideologia? Pot seguir portant a les seves sigles una s de socialista, quan la va canviar per una s de socialdemocràcia? Es pot afirmar aleshores que va patir una deriva ideològica en el període d'estudi del treball? I, sobretot, se sostenen els relats d'esquerres i republicans quan defensen dia rere dia una monarquia hereditària que representa els privilegis que, precisament, atempten contra el que també diuen defensar, els obrers

7. TESTIMONIS

En primer lloc, cal començar dient que el punt destinat a la part més pràctica del treball serà distribuït en diferents petits subapartats, amb l'objectiu que es puguin veure les diferents versions per fer una anàlisi comparativa, en els quals les persones a qui s'ha entrevistat donaran la seva opinió respecte als temes sobre els que se'ls hi ha preguntat. De les 4 persones que apareixeran a continuació, 3 d'elles es mantindran en l'anonimat, i l'altre, en ser un membre destacat del Parlament, ha accedit al fet que el seu nom surti sense cap mena de problema al treball.

Per facilitar la comprensió del text, cadascuna de les persones entrevistades tindran un mot, creat a base d'una lletra i un nombre, amb el qual se les podrà identificar. Les entrevistes es van fer en base a un guió bàsic de referència, a més a més, totes elles van ser presencials i gravades per després ser transcrites al treball (veure annex 5). Com és lògic, cada entrevistat respondrà preguntes que estiguin relacionades amb els seus coneixements, de tal manera que es podrà veure com alguns entrevistats tindran més protagonisme que altres en relació amb el pes dels seus coneixements envers el treball i els temes proposats. Les persones en qüestió són les següents:

- Portaveu adjunt i membre de la junta de portaveus al Parlament de Catalunya, en representació del PSC. Llicenciat en Dret: (Ferran Pedret)
- Llicenciat en Dret, simpatitzant del PSOE i antic admirador del jutge Garzón:
Rebrà el nom de **(D1)**
- Llicenciat en politologia i expert en comunicació política. A més a més, manifesta una veu crítica envers la Transició: Rebrà el nom de **(P1)**
- Militant i càrrec electe, a escala municipal, del PSC. Llicenciat en Dret: Rebrà el nom de **(M1)**

Respecte a l'assassinat de Carrero Blanco i la Transició

Sobre aquest tema, el senyor Pedret afirma que la transició té el mèrit d'haver aconseguit que, fent una síntesi molt senzilla, dues Espanyes enfrontades que solucionaven les seves diferències amb pronunciaments i guerres civils, tinguessin un acord de mínims. També creu que està bé fer una lectura crítica de la Transició, però que cal posar aquesta lectura en un context històric molt determinat; donat que aquest període ha brindat als seus ciutadans l'etapa més llarga de democràcia i pau que s'ha viscut fins ara. L'última afirmació del diputat sobre aquest tema, és que li sembla insultant que es presenti la Transició com a la rendició del moviment democràtic envers el franquisme.

En canvi, P1 diu que la Transició va ser el resultat d'un acord pres entre les democràcies liberals europees, i algunes potències mundials, al mal anomenat Contuberni de Munic⁶. A més a més, afirma que, malgrat l'assassinat de Carrero Blanco, el franquisme estava ja de capa caiguda i no creu que hagués estat possible que l'almirall s'hagués convertit en el nou Franco.

Respecte a la Constitució del '78 i als problemes que se'n van derivar

Per entendre la justificació que fa el diputat Pedret dels possibles problemes derivats de la Constitució, cal que se'l citi textualment. I és que ell diu que: *“Els conflictes de caràcter territorial actual no s'assemblen gens als que s'havien abordat durant la Transició. En aquell moment, i donat que s'havia de buscar un ampli consens, es va deixar el concepte d'autonomia com a un concepte obert. El conflicte territorial actual es basa en un problema d'esgotament de model. Alguns temes com*

⁶ El Contuberni de Munic va ser el nom amb el qual els diaris falangistes i la cúpula franquista es van referir a la reunió celebrada a la ciutat de l'Alemanya Occidental entre el 5 i el 8 de juny de 1962. A aquesta reunió hi van assistir representants polítics de quasi bé totes les ideologies demòcrates, és a dir, hi van participar monàrquics liberals, socialistes, socialdemòcrates, democristians i nacionalistes catalans i bascos.

la reforma agrària o el món eclesiàstic, no tant en aquests moments, i els d'estil territorial i social, sempre han estat sobre la taula els últims 200 anys”.

En canvi P1, estant d'acord amb part d'aquesta anàlisi, critica la justificació que se'n fa afirmant que, la del '78, era una carta magna pensada perquè ho fos temporalment, donat que enterra bona part dels conflictes que afirma el senyor Pedret.

Respecte al canvi ideològic del PSOE

Quan se li pregunta al senyor Pedret pel canvi ideològic que el seu partit va patir durant la Transició, ell afirma que: *“Els plantejaments polítics del socialisme es van moderar, tant a Espanya com a Europa. Així mateix, els partits situats a l'esquerra de la socialdemocràcia, també ho van fer”.* En canvi P1 defensa que, en un moment donat, el PSOE va preferir canviar la seva ideologia a quedar-se sense líders, referint-se al congrés extraordinari del PSOE l'any 1979.

Respecte al guanyador del 23-F

En aquesta qüestió, P1 afirma que el rei Joan Carles va ser un dels grans beneficiats del cop d'Estat que, tal com recullen diversos experts de l'època com Pilar Urbano, podria haver planificat la Zarzuela per interessos diversos, com el que s'està tractant, o per múltiples pressions internacionals. A més a més, el PSOE es va veure força legitimat, donat que es va posicionar com a un partit amb possibilitat d'entrar al govern. Acaba dient que no podria donar un guanyador clar en aquest intent d'establir el vencedor d'aquest fallit cop d'Estat.

Ferran Pedret, en canvi, no s'atreveix a jutjar quins van ser els impactes electorals que li van suposar al PSOE, donat que creu que el canvi de partit de govern s'hagués produït tard o d'hora per la crisi d'UCD. Cal dir que tampoc ho fa amb la figura quan es parla del rei.

Respecte a la figura de Felipe González

M1 afirmà durant l'entrevista que Felipe González, de la mateixa manera que li pot passar a l'actual secretari general del PSOE (Pedro Sánchez), va anar allunyant-se mica en mica de tot el que es representava. Fet que, segons ell, sols fa que confirmar la seva tesi sobre la lluita del governant, entre allò que és, i allò que representa.

Afegint un altre punt de vista, el portaveu adjunt del PSC al Parlament només té elogis cap a qui va ser el secretari general del seu partit durant anys. Tant és així, que ell pensa que el senyor González va ser capaç de presentar el PSOE com a partit d'Estat durant les primeres eleccions democràtiques, fent que la ciutadania no els relacionés amb l'antic exili republicà. Per acabar amb les respostes sobre aquest personatge, només fa referència al seu important pes dins la història d'Espanya al segle XX.

En canvi, P1 realitza una altra anàlisi, i és que ell diu que l'expresident va ser capaç d'unir al partit en una sola tesi i un sol discurs, de presentar l'Estat al món com un de democràtic, i de sobreviure en el temps, malgrat la seva vinculació, clara i inequívoca, en el cas GAL.

Fent un breu resum es pot arribar a la conclusió que, en relació amb la figura de González, els entrevistats coincideixen en el seu paper per presentar el PSOE com un partit d'estat (P1 i Pedret), no vinculant-lo a l'antic govern a l'exili (Pedret); valorant la seva capacitat de ser recordat com a figura que va sobreviure al cas dels GAL (P1); tot i que amb el temps es va anar allunyant del que representava realment el socialisme (C1)

Respecte al paper del PSOE en els resultats dels comunistes a Espanya

Pel que fa al paper del PSOE com a barrera del comunisme, les opinions dels entrevistats són molt divergents. Per una banda, el diputat socialista opina que el

seu partit no va actuar de barrera pel comunisme espanyol. Això ho argumenta dient que el suport real del PCE/PSUC entre la població espanyola no corresponia amb l'encapçalament de la lluita antifranquista que havien dut a terme. Acaba destacant que l'arrelament del PSOE a la societat espanyola era un factor que no cal menysprear.

En canvi, P1 diu que està d'acord amb la tesi que recull el treball, provinent d'una frase pronunciada durant la comissió d'investigació del cas Flick, donat que l'estratègia d'aquesta organització la va tornar capaç de recollir el vot del moviment obrer i afegint-li el de les noves professions liberals. De la mateixa manera, afirma que el plantejament del diputat respecte al suport real del PCE a Espanya és cert.

Respecte a l'etapa de govern de González i el cas GAL

En aquest cas el diputat Pedret ha diferenciat les dues preguntes per encarar-les de manera diferent. En primer lloc, posa sobre la taula que qualsevol cas en el qual hi hagi un suport de l'Estat, directament o indirectament, a una banda parapolicial, cal que sigui condemnat. També afegeix que la violència política en democràcia s'ha de rebutjar i condemnar, fins i tot més que les violències que no estan relacionades amb cap administració. En canvi, assegura que durant el govern de González, malgrat haver-hi diversos casos de corrupció que van poder enterbolir aquest període, les diferents lleis socials fan que es pugui dir que aquest executiu va beneficiar la societat.

P1, estant bastant d'acord amb el resum que fa el diputat, ho resumeix tot assegurant que els GAL no van suposar un gran canvi de vots del PSOE cap a un altre partit, en canvi, l'aprovació de diferents lleis de caire social, sí; és a dir, afegeix un punt de vista diferent del que afirmava el diputat de la relació entre el benestar de la societat i els escàndols polítics.

Respecte al discurs republicanista del PSOE

Les dues veus entrevistades que tenen relació directa amb el socialisme català, coincideixen en la seva anàlisi sobre el republicanisme del partit al qual representen.

D'una banda, M1 defensa la tesi que el seu partit està directament relacionat amb aquesta ideologia, de fet, la seva història així ho exemplifica. Però, justificant-se de les acusacions de possibles contradiccions en el seu discurs, assegura que la política és una qüestió de "*tempos*" i, actualment, altres partits aposten per aquest model de manera més immediata. En canvi, el PSC defensa que no és el moment d'elaborar el debat sobre l'assoliment d'una Tercera República.

Aquesta afirmació contrasta amb la del diputat Pedret, que afirma que hi ha una fractura generacional i territorial envers el tipus de forma d'Estat, i és que l'avançament cap a una Tercera República democràtica, social i federal, que és el que ell desitja, ha de tenir un consens que ara no té, per aquest motiu, el seu partit no aposta per aquest fet a curt termini.

En contraposició amb aquestes idees, P1 defensa que el fet que el debat sobre el model d'Estat estigui tan enterrat és per culpa del PSOE. Ell afirma que aquest partit ha aconseguit capitalitzar tot el vot republicanista, com a mínim fins a l'arribada de Podem, i, mentrestant, ha fet calar el missatge que feia referència al bon paper de la monarquia en el règim actual. Això ha fet que bona part de l'esquerra no pensés en una República a curt termini, no tant a Catalunya com sí a Espanya.

Respecte a la figura de Baltasar Garzón

Respecte a una de les persones més importants del treball, el jutge Garzón, J1 fa saber que va ser un dels seus referents quan estava estudiant, però que al final, i després de portar casos de gran rellevància contra el terrorisme o el narcotràfic, el personatge es va acabar menjant al jutge. I tal com ja havia dit en alguna ocasió, el sistema, com funciona, el va acabar fent fora de la judicatura. El diputat Pedret, en

canvi, no considera oportú fer un judici de valor a una persona que no coneix directament.

Respecte l'estat de la justícia espanyola

En aquesta pregunta J1 està fermament convençut que, malgrat tots els casos que ha pogut viure Espanya en els últims anys, i la sensació que pot tenir una part de la societat, Espanya és un Estat de dret on el sistema judicial funciona amb normalitat en la gran majoria dels casos. Aclareix, però, que la justícia treballa amb independència del poder polític, i que el problema es troba quan aquest poder polític és l'encarregat de formar el CGPJ, és a dir, de fer justícia. Per acabar, i fent referència a l'esmentada relació entre el TOP i l'Audiència Nacional, assegura que aquesta relació és falsa, posant d'exemple la impossibilitat, sobretot d'edat, que hi hagi un magistrat que estigui exercint actualment i que també ho fes durant el franquisme.

En aquesta línia continua el diputat Pedret, que, a més a més de repetir bona part de l'argumentari del jurista, afegeix que el discurs continuista entre el franquisme i la democràcia en el Poder Judicial, ignora que hi va haver un període anomenat Transició enmig.

Respecte a la política actual

En l'últim apartat, en el qual s'analitzarà la situació política actual, el senyor Pedret fa una petita valoració del seu partit, afirmant que després de la crisi que va partir entre l'any 2012 i 2015, ha aconseguit refer-se i ser una força cohesionada que té capacitat d'influir en el dia a dia dels catalans i de les catalanes.

No ho analitza de la mateixa manera M1, que decideix centrar-se sobretot en la corrupció, que pensa que va fer molt mal a la política, les institucions i les persones que treballen en elles, donat que se les va desacreditar fent que fenòmens com l'independentisme, que ofereixen una oportunitat de canvi, se'n veiessin beneficiats.

A més a més, acaba valorant la tasca del seu partit dins el tauler polític, i és que ell creu que el PSOE ofereix a la ciutadania l'eina de votar a un partit progressista que, mitjançant la seva capacitat de no alterar l'estabilitat, és capaç d'anar conquerint drets a poc a poc.

8. CONCLUSIONS

Quan es va començar a escriure aquest treball amb l'objectiu de resoldre uns dubtes que m'envolten des que tinc consciència política, es va afirmar que el partit que s'ha estudiat durant la investigació podria haver caigut en un nombre determinat de contradiccions, doncs bé, amb el treball acabat i les dades i els casos recollits, es pot afirmar que no eren contradiccions, que eren falsedats que han de ser destapades mitjançant les respectives valoracions finals.

Un exemple de les falsedats del partit en qüestió, el PSOE, és la impossibilitat de parlar d'un projecte republicà i socialdemòcrata quan defensa dia rere dia una monarquia que representa, des de fa segles, la corrupció, la pobresa i l'autoritarisme contra la qual hauria de lluitar. I és que tal com es veu en el punt 6, el moment en el qual s'evidencia que el PSOE prefereix perdre la seva ideologia a quedar-se sense lideratge, va ser en el Congrés extraordinari de l'any 1979 on l'organització va passar a ser una pota més d'un règim que no va fer un canvi complet; fet que es pot comprovar de manera senzilla al punt que parla del Poder Judicial o el que fa referència al Valle de los Caídos, per posar dos exemples. De fet, aquí és on s'ha de posar el focus principal, perquè el PSOE es va convertir en el partit que liderava l'espai progressista mentre creava grups paramilitars amb la intenció d'aturar el terrorisme d'ETA, és a dir, practicant el terrorisme d'Estat. I partint d'aquest últim exemple incontestable es pot veure la conclusió, clau i definitiva, a la qual s'ha arribat en aquest treball. I és que el Partit Socialista Obrer Espanyol, sota la bandera antifranquista i d'esquerres, ha perpetuat de manera clara i notòria les pràctiques d'un règim autoritari, aprofitant aquest fet per treure'n rèdit econòmic o electoral.

Seguint amb aquesta subsistència del règim franquista, sota la intenció d'acabar amb ell, intenció real si es considera negligència i falsa si es considera malícia; cal parlar del personatge que s'ha utilitzat, mitjançant un evident exercici de deducció, per demostrar aquest fet. Aquest personatge no és un altre que el jutge Garzón. I és que el jurista exemplifica de manera perfecta la conclusió anterior que parla de la

perpetuació de pràctiques autoritàries per part del règim que sortia de la Transició, i a més a més, li afegeix la voluntat personal en detriment de l'econòmica o l'electoralista. Això es veu clarament en els clarobscurs d'un personatge amb una àmplia reputació nacional i internacional en la lluita a favor dels drets humans i els drets fonamentals, però que els ha vulnerat de manera sistemàtica en casos com l'Operació Garzón o en el Cas GAL.

Un altre fet que cal posar d'especial manifest, i que s'ha comentat en diferents punts del treball, és el de la relació entre les sigles de l'organització i la seva ideologia. Aquest succés, com molts altres, no és una contradicció, és directament un engany. No pot ser cert que aquest partit sigui considerat socialdemòcrata o socialista, en la definició estricta de la paraula, després de veure com cas rere cas vulneraven de manera flagrant un dels aspectes bàsics d'aquesta ideologia, el respecte als drets humans i a la dissidència política. A més a més, el que sembla directament delirant és la o que porten amb orgull a les seves sigles; que afirmen que són obrers o que defensen els seus interessos supera amb escreix el que podria arribar a ser una mentida, fins a arribar a ser la màxima expressió dels problemes ideològics del partit. Els múltiples casos de corrupció no fan res més que avalar aquesta tesi. Però que no es confongui el que s'ha dit en aquestes línies, el treball i les seves conclusions no afirmen que el PSOE sigui un partit reaccionari o de dretes, sinó que afirma que no pot ser considerat d'esquerres, evolucioni com evolucioni aquesta ideologia al llarg del temps.

I l'última falsedat que serà desmantellada en aquestes conclusions, és la que fa referència a la deriva ideològica que va patir el PSOE en el període d'estudi del treball, i és que un fet que no se li escapa a ningú no té per què no ser comentat. El comentari que se'n fa és evident, i serveix per repassar alguns fets dels quals no se n'ha parlat específicament en aquest apartat, casos com el dels GAL, el Pla ZEN, els casos de corrupció o la relació del PSOE amb el Poder Judicial, només fan que confirmar que entre l'any 1975 i el 1996, va existir dins del partit amb seu al carrer Ferraz una deriva ideològica de caràcter repressiu que va afectar sobretot a les minories nacionals, com ho van ser la catalana i la basca. Aquesta mateixa deriva

va provocar la desmobilització dels partits situats a la seva esquerra per la impossibilitat d'arribar a un elector que veia com un partit, que teòricament era de la seva ideologia, podia arribar a fer les mateixes propostes, fet que no va succeir en el respecte als drets humans, tal com demostra aquest estudi, i en altres aspectes. És a dir, aquesta ocupació ideològica va fer que sigui fàcil concloure que va ser el PSOE l'explicació al fet que no existís un partit realment socialista o socialdemòcrata, amb capacitat de governar, entre els anys 1975 i 1996

Per acabar, i com a resum de tot el que s'ha explicat tant a les conclusions com en el treball en si, cal destacar la impossibilitat de sostenir un partit amb aquesta manca de respecte a fets totalment demostrats, al llarg del temps. Així doncs, pot ser que el discurs que els va fer ser un partit fort durant la Transició, els acabi destruïnt a mitjà o llarg termini. Pot ser que la mentida, basada en un discurs de suposada esquerra de caràcter republicà, ja no la compri ningú.

BIBLIOGRAFIA I FONTS DOCUMENTALS

Fernàndez, D. 4.113. A Ara. 2019. Recuperat de:
https://www.ara.cat/opinio/david-fernandez-4113_0_2260574101.html

A CGPJ. Recuperat de:
<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Consejo-General-del-Poder-Judicial/Informacion-Institucional/Composicion/>

A CGPJ. Recuperat de:
http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder_Judicial

A CGPJ. Recuperat de:
<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Audiencia-Nacional/>

Amedo, J. *Cal Viva. Un Relato Estremecedor. La Verdad Definitiva Desde Las Entrañas De Los GAL*. Madrid: La esfera de los libros, 2013

Bassa, D. *L'Operació Garzón. Un Balanç de Barcelona '92*. Barcelona: Llibres de l'índex, 2017

Cardús, P. Les tortures de l'operació Garzón, que ara fa 25 anys, explicades en primera persona. A Vilaweb. 2017. Recuperat de:
<https://www.vilaweb.cat/noticies/loperacio-garzon-fa-25-anys-els-relats-de-les-tortures-en-primera-persona/>

Casals, X. *La Transición. El voto ignorado de las armas*. Barcelona: Editorial Pasado y Presente, 2016

De La Cuadra, B. De la política a la toga como con Franco. A El País. 1994.

Recuperat de:

https://elpais.com/diario/1994/12/28/espana/788569217_850215.html

Ejerique, Raquel. Siete cosas que (quizás) no sabías del Valle de los Caídos. A

Eldiario.es. 2017. Recuperat de:

https://www.eldiario.es/sociedad/verdades-desconocidas-Valle-Caidos_0_631687105.html

El Diario, equip de redacció. Las mentiras reiteradas del exjuez Garzón. A El Diario.

2017. Recuperat de:

https://www.eldiario.es/contrapoder/mentiras-reiteradas-ex-juez-Garzon_6_675842419.html

El Mundo, equip de reacció. Cronología del nacimiento de los GAL. A El Mundo.

Recuperat de:

<https://www.elmundo.es/nacional/gal/marey/crononacimiento.html#arriba>

El Nacional, equip de redacció. Quan Pedro Sánchez defensava acusats del grup

terrorista GAL. A El Nacional. 2019. Recuperat de:

https://www.elnacional.cat/ca/politica/pedro-sanchez-defensava-gal_424838_102.html

El País, equip de redacció. El juez Baltasar Garzón sera 'número dos' del PSOE por

Madrid y candidato a un alto cargo. A El País. 1993. Recuperat de:

https://elpais.com/diario/1993/04/28/espana/735948019_850215.html

El País, equip de redacció. Pujol considera que la operación contra Terra Lliure no ha sido indiscriminada. A El País. 1993. Recuperat de:

https://elpais.com/diario/1992/07/10/espana/710719214_850215.html.

El País, equip de redacció. "The New York Times" destaca la labor del juez Baltasar Garzón. A El País. 2003. Recuperat de: https://elpais.com/elpais/2003/10/18/actualidad/1066465019_850215.html

Garzón, B. *Un mundo sin miedo*. Barcelona: Plaza & Janes Editores, 2005

Garzón, B. GAL. A Baltasar Garzón. Recuperat de: <https://baltasargarzon.org/baltasar-garzon/carrera-judicial/terrorismo/gal/>

González, J.M. *Balance de víctimas mortales del terrorismo y la violencia política de la extrema derecha durante la transición (1975-1982)*. Navarra: Universidad de Navarra, 2011.

Lobo, J.L; Mendoza, A. Chaves en 2003: "Garzón es una mala persona; lo era antes y lo es ahora". A El Confidencial. 2010. Recuperat de: https://www.elconfidencial.com/espana/2010-04-13/chaves-en-2003-garzon-es-una-mala-persona-lo-era-antes-y-lo-es-ahora_478859/

Martialay, A. Cronología de la relación entre Garzón y el PSOE. A Libertad Digital. 2010. Recuperat de: <https://www.libertaddigital.com/espana/2013-11-10/cronologia-de-una-relacion-1276503764/>

Martialay, A; Alonso,M. Garzón y el PSOE: entre el amor y la guerra sucia. A Libertad Digital. 2010. Recuperat de: <https://www.libertaddigital.com/espana/2013-11-10/garzon-y-el-psoe-entre-el-amor-y-la-guerra-sucia-1276503681/>

Tomás, N. La cara oscura de Barcelona 92: la represión del independentismo. A El Nacional. 2017. Recuperat de: https://www.elnacional.cat/es/politica/cara-oscura-barcelona-92-represion-independentismo_170703_102.html

TV3, equip de redacció. "El documental" emet dissabte "Terra Lliure, punt final". A TV3. 2007. Recuperat de: <https://www.ccma.cat/tv3/El-documental-emet-dissabte-Terra-Lliure-punt-final/noticia-arxiu/224402307/>

Pedro, J. El «santuario francés» de nunca acabar. A ABC. 2011. Recuperat de: https://www.abc.es/espana/abci-santuario-frances-201106260000_noticia.html

Redondo, J. Asesinato de Carrero: golpe al búnker. A El Mundo. 2018. Recuperat de: <https://www.elmundo.es/opinion/2018/05/05/5aeca30e46163fbb5a8b4678.html>

Salellas, B. *Jo acuso. La defensa dels judicis polítics*. Lleida: Pagès editors, 2019

Sallés, Q. L'Estat utilitza el "manual de Barrionuevo" contra l'independentisme. A El Món. 2018. Recuperat de: https://www.elmon.cat/politica/l-estat-utilitza-el-manual-de-barrionuevo-contra-l-independientisme_759767102.html

Sanz, L. El Valle de los Caídos en cifras y fechas. A La Vanguardia. 2018. Recuperat de: <https://www.lavanguardia.com/politica/20180824/451422550955/el-valle-de-los-caidos-en-cifras-y-fechas.html>

Travieso, J. De la Operación Garzón a Martxelo Otamendi: otras condenas de Estrasburgo a España en casos de maltrato policial. A El Diario. 2018. Recuperat de: https://www.eldiario.es/politica/condenas-Estrasburgo-Espana_0_739826337.html

Yoldi, J. Los GAL eran ajenos a los 'aparatos' del Estado. A El País. 1991. Recuperat de: https://elpais.com/diario/1991/09/21/espana/685404021_850215.html

APÈNDIXS I ANNEXOS

Apèndix 1: Subjectes polítics i organitzatius

Volent deixar palesa la intenció de facilitar la lectura i els fonaments del treball, es farà una breu introducció dels subjectes polítics, amb més importància, que han intervingut en la totalitat de l'estudi. Per acabar, cal afegir que aquest espai serà dividit en dues seccions, on s'explicarà el paper de les persones, d'una banda, i de les organitzacions, per una altra.

Persones implicades en el treball

Baltasar Garzón: Nascut el 26 d'octubre de 1955 a Torres, va ser un jutge especialment famós a final del segle XX, donat els importants casos que va tractar. És protagonista d'aquest treball, en el que es mostren els seus claroscurs.

Felipe González: Nascut el 5 de març de 1942 a Sevilla, va ser president del govern des de 1982 fins a 1996, encapçalant la llista del PSOE. És un altre dels protagonistes del treball, donat que la majoria del que s'ha estudiat va succeir amb ell com a líder del partit objecte del treball.

Francisco Franco Bahamonde: Nascut el 4 de desembre de 1892 a Ferrol, va ser un militar que va donar un cop d'Estat l'any 1936 convertint-se, després de la guerra civil, en el dictador que governà Espanya des del 1939 fins al dia de la seva mort, el 20 de novembre de 1975, a Madrid. Intervé en diversos punts del treball, com per exemple el de la Transició espanyola o el del trencament amb la tradició franquista.

Joan Carles I: Nascut el 5 de gener de 1938 a Roma, va ser rei de l'Estat espanyol des de 1975 fins a 2014. De família borbònica, se'l cita en diversos punts del treball, com el de l'assassinat de Carrero Blanco o el 23-F.

Jordi Pujol: Nascut el 9 de juny de 1930 a Barcelona, va ser President de la Generalitat des de l'any 1980 fins al 2003, liderant la llista de Convergència i

Unió. Intervé en diversos punts del treball, però sobretot juga un paper fonamental en el punt dedicat a l'Operació Garzón.

José Amedo i Michel Domínguez: Ambdós van ser policies espanyols condemnats per la seva relació amb els GAL. Durant la darrera part del segle XX foren protagonistes de debat pel mateix motiu pel qual ho són en el treball, les revelacions que van fer sobre la direcció del grup paramilitar.

José Barrionuevo: Nascut el 13 de març de 1942 a Berja, va ocupar diferents ministeris durant l'època de González com a president del govern. Com a Ministre d'Interior va participar en diversos casos, que el fan intervenir al treball, com el Pla ZEN o els GAL, pel qual va ser condemnat.

José Ignacio Zábala i José Antonio Lasa: Ambdós van ser membres i simpatitzants de l'esquerra abertzale, van ser segrestats, torturats i assassinats durant una acció dels GAL l'any 1983. Se'n fa referència en alguns apartats relacionats amb aquests grups, donada la importància social que van tenir aquests fets.

José María Aznar: Nascut el 25 de febrer de 1953 a Madrid, va ser president del govern des de 1996 fins a 2004, encapçalant la llista del Partit Popular. Intervé al treball en els punts relacionats amb l'Operació Garzón i els GAL i la gestió que en va fer el seu govern.

Luis Carrero Blanco: Nascut el 4 de març de 1904 a Santoña, va ser almirall durant la dictadura de Franco. Ostentà diversos càrrecs com els de Vicepresident o President del govern. Cridat a ser el successor de Franco, morí el 20 de desembre de 1973 a Madrid a causa d'una bomba col·locada per ETA, motiu pel qual apareix en aquest treball.

Rodríguez Galindo: Nascut el 5 de febrer de 1939 a Granada, va ser un membre de la Guàrdia Civil relacionat, i condemnat, per la seva relació amb els GAL en general, i amb el cas de Lasa i Zábala en particular.

Santiago Carrillo: Nascut el 18 de gener de 1915 a Gijón, va ser un referent i líder del comunisme espanyol durant bona part de la Segona República fins a la Transició. És important saber qui va ser per la seva intervenció, que aquest treball considera clau, en la comissió d'investigació del Cas Flick

Organitzacions polítiques implicades en el treball:

Alianza Popular: Partit polític fundat l'any 1976 per Manuel Fraga fruit de la coalició d'altres organitzacions polítiques que estaven en el mateix espectre polític, la dreta i la ultradreta. Intervé al treball quan es parla de la Transició i del 23-F.

Convergència i Unió: Coalició política creada l'any 1978 entre Convergència Democràtica de Catalunya i Unió Democràtica de Catalunya. Els principals líders d'aquesta coalició eren Jordi Pujol i Soley i Miquel Torn. Intervé al treball quan es tracta la gestió per part de la Generalitat de l'Operació Garzón.

ETA: Organització politicomilitar fundada l'any 1959 a Bilbao, va causar unes 817 víctimes en el seu període més violent (darrera part del segle XX). El seu principal objectiu era aconseguir un País Basc independent i socialista. Intervé en diversos punts del treball, però sobretot, quan es parla del terrorisme d'Estat que va emprar el govern espanyol a l'hora d'intentar posar fi a aquesta activitat.

Partit Comunista d'Espanya: Escissió política del PSOE, que acabaria sent un partit, fundada l'any 1921 per Antonio García Quejido, entre molts altres. Intervé al treball quan es parla de com els socialistes van jugar un paper clau a l'hora de frenar el comunisme a Espanya.

PSOE: Partit polític fundat l'any 1879 per Pablo Iglesias a Madrid de forma clandestina. En un començament marxista, i actualment socialdemòcrata (aquest canvi s'ha explicat al treball), és la força política sobre la qual s'investiga a la tesi.

Terra Lliure: Organització politicomilitar fundada l'any 1978 que lluitava per la independència de Catalunya i perquè esdevingués un estat propi de caràcter socialista. Intervé en el punt del treball que fa referència a Baltasar Garzón.

UCD: Partit polític fundat l'any 1977 per Adolfo Suárez fruit de la coalició d'altres organitzacions existents en aquell moment. Autodenominant-se com a centristes, van aconseguir guanyar les primeres eleccions celebrades un

cop acabada la dictadura. Intervé en el treball en els punts relacionats amb la Transició i el 23-F.

Apèndix 2: Subjectes judicials

Audiència Nacional: Segons el CGPJ aquesta audiència es pot definir com a: “un òrgan jurisdiccional únic a Espanya amb jurisdicció en tot el territori nacional [...] que s’ocupa dels delictes de major gravetat i rellevància social com són, entre altres, els de terrorisme”. Intervé en casos com el judici dels GAL o en l’Operació Garzón.

Audiències Provincials: La definició que fa el mateix CGPJ és que aquestes audiències són: “tribunals de justícia que abasten una província i tenen la seu a la capital de província respectiva”. La localització d’aquest tipus d’òrgan en el treball és Madrid, i intervé al treball en el cas de les tortures realitzades durant l’Operació Garzón.

Consell General del Poder Judicial (CGPJ): Segons diu la mateixa web del Poder Judicial espanyol, aquest òrgan és: “constitucional, col·legiat, autònom, integrat per jutges i altres juristes. Treballa per garantir la independència dels jutges en l’exercici de la funció judicial davant de tothom”. És important saber què és per entendre el que s’explicarà a continuació.

Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH): Segons la web de la secretaria del TEDH aquest tribunal es pot definir com a: “un òrgan judicial internacional amb seu a Estrasburg [...] que treballa per a la salvaguarda dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals”. Intervé en les denúncies de tortura per part dels detinguts durant l’Operació Garzón.

Tribunal Suprem: El resum que es pot fer del que diu el CGPJ que és aquest òrgan és: “un òrgan jurisdiccional únic a Espanya, amb jurisdicció en tot el territori nacional, i és el tribunal superior en tots els ordres”. Intervé només en el judici del Sumari 18/98.

Apèndix 3: Subjectes ideològics

Socialdemocràcia: Tal com diu l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), aquesta ideologia es basa en la: "Tendència dins el moviment socialista internacional caracteritzada per la renúncia a les teories marxistes i per una pràctica política de tipus moderat i reformista.". Un dels seus màxims exponents va ser Ferdinand Lassalle.

Socialisme/Marxisme: Tal com diu l'IEC, aquesta ideologia es basa en el: "*Sistema d'organització social segons el qual l'Estat té el control de les activitats econòmiques a fi que la cooperació substitueixi o eviti la competència, els guanys del treball siguin repartits equitativament, etc.*". Alguns dels seus màxims exponents van ser Karl Marx i Friedrich Engels

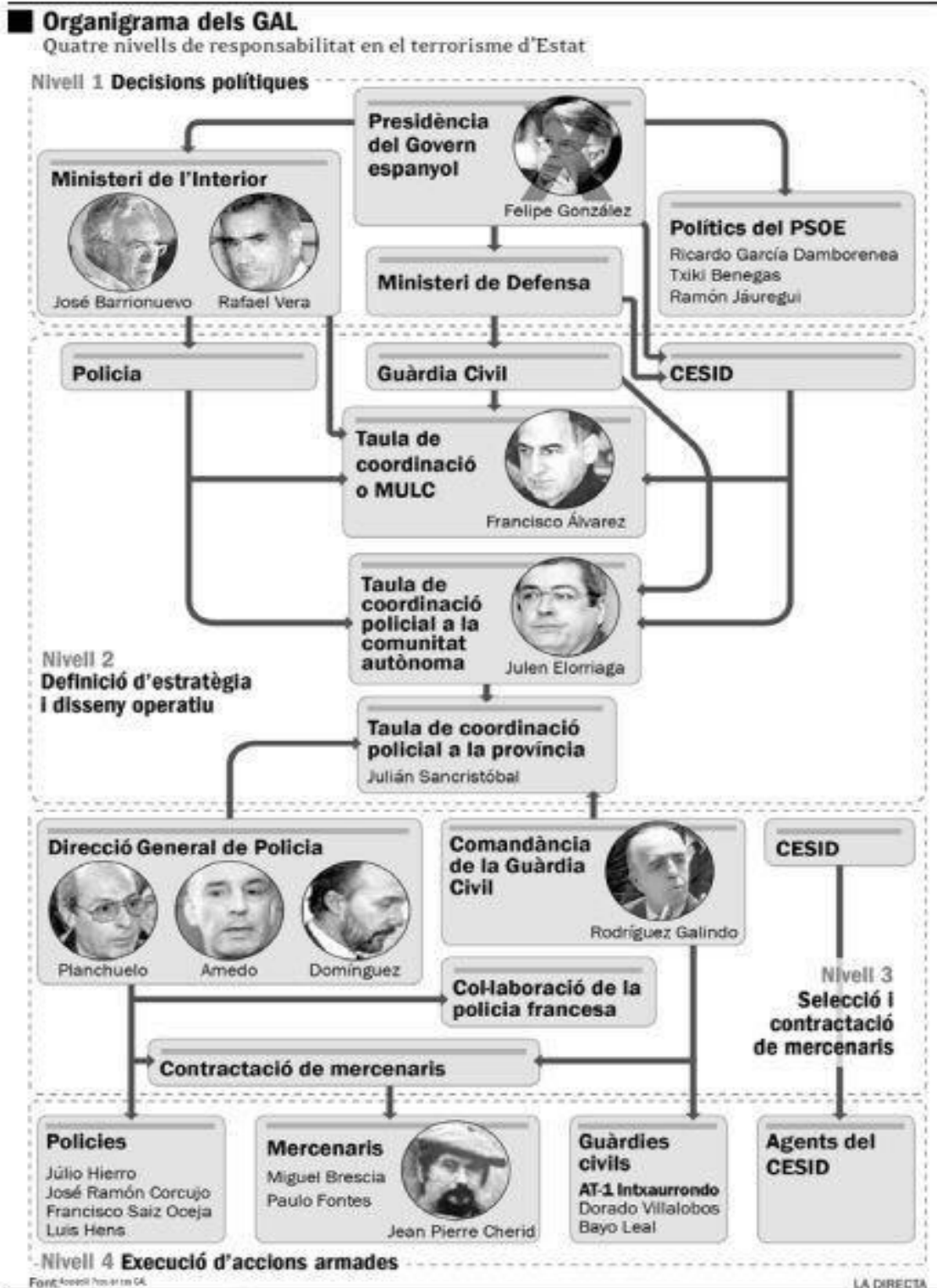
Annex 1: L'assassinat de Carrero Blanco

Tot comença amb ETA tenint com a objectiu Carrero Blanco i amb els autors de l'atemptat adonant-se que es lloguen uns baixos al carrer Claudio Coello, pel qual l'almirall sempre passava. El seu pla era el següent: fer un túnel des dels baixos fins al centre de la carretera i col·locar uns explosius que serien detonats quan passés l'almirall en el seu trajecte habitual.

El pensament inicial era executar el pla dos dies abans, però degut a la presència de l'aleshores Secretari d'Estat americà sota el govern de Nixon, Henry Kissinger, no es va poder realitzar, donat que el lloc del futur atemptat estava molt a prop de l'ambaixada dels Estats Units. Precisament per aquesta proximitat ja comentada, es va especular sobre la possible complicitat de la CIA en aquest atemptat. Aquesta especulació es va donar pel no descobriment de l'excavació d'un túnel a prop de l'ambaixada dels EUA durant la visita d'una personalitat com era la de Kissinger, a més a més, també s'havia comentat que la relació entre el país nord-americà i Carrero Blanco no era gaire bona, donada la posició contrària de l'almirall a obeir qualsevol ordre que arribés de Washington.

Quan finalment va arribar el dia, tot va passar segons estava planejat i Carrero Blanco va morir en l'explosió juntament amb els altres integrants d'aquell cotxe.

Annex 2: Organigrama dels GAL

Annex 3: Sumari 18/98

Quan es parla del Sumari 18/98 es parla d'un tema que, com la majoria d'aspectes del treball, encara estan a la taula de l'actualitat i són motius de discussió entre historiadors, polítics i ciutadans diversos. Aquest sumari, iniciat l'any 1998, forma part de les accions que ha emprès l'Estat envers qualsevol moviment que ha intentat trencar amb les relacions de poder entre el poble i les institucions, o entre una part del regne i un territori que té aspiracions sobiranistes, és a dir, va ser un conflicte de caràcter territorial i nacional. En aquesta lògica és fàcil deduir que la repressió al País Basc va tenir com a moment destacat la redacció d'aquest sumari, no tant per com afectava la gent relacionada políticament amb l'esquerra basca, sinó per la repressió envers la gent del món sindical, cultural o relacionada amb els mitjans de comunicació. Les violacions de Drets Humans que es van donar en els interrogatoris del cas van ser tan flagrants que van provocar que altres països no es refiessin de la justícia espanyola a l'hora d'extradir a possibles exiliats.

Un bon exemple seria el de Nekane Txalapartegi, detinguda l'any 1999 per

Ángela Murillo en el judici contra Arnaldo Otegi. Font: El Confidencial

pertànyer a Xaki, (organització que neix amb l'objectiu de denunciar les vulneracions de drets a l'Estat), que va anar-se'n a Suïssa l'any 2007 un cop es va dictar la seva sentència. No va ser fins al 2016 quan la van trobar en aquest país, i, després de passar 16 mesos a la presó, les autoritats van decidir no extradir-la. A més a més, va afirmar que mentre li feien

l'interrogatori a Espanya l'any 1999 la van violar 4 agents, obligant-la a admetre els delictes en el seu període d'incomunicació, fet que el jutge Garzón no va investigar (Travieso, 2018).

Aquest sumari comença amb la detenció de persones relacionades amb els mitjans de comunicació Egin i Egin Irratia, en aquell moment es van detenir unes trenta

persones, més tard s'hi van afegir la gent relacionada amb l'AEK (organització que defensava l'ensenyament en èuscar). També va estar dins d'aquesta operació Pepe Rei, director d'Ardi Beltza i periodista que havia treballat en diaris com Egin. Aquesta detenció la van justificar acusant al periodista de seleccionar els objectius d'ETA en els seus articles. Cal dir que tots els diaris que s'han esmentat van ser clausurats totalment o parcialment.

Un cop realitzat el sumari amb un total de 51 persones acusades de delictes diversos, i després d'apartar la causa de la Secció Quarta de l'Audiència Nacional per esmenar parts del sumari, donat que era la sala d'apel·lació; va començar un judici presidit per Ángela Murillo. Cal dir, però, que les esmenes que va fer la Secció Quarta de l'Audiència Nacional van ser criticades pels mitjans de comunicació, que veien com aquestes esmenes beneficiaven als encausats.

Uns anys més tard, més concretament l'any 2007, es va publicar la sentència on es condemnà a 525 anys de presó a 47 persones pels diferents delictes relacionats amb la col·laboració amb una banda terrorista i delictes fiscals (falsejament comptable, frau a la Seguretat Social o insolvència punible). És també destacable com es va manipular el judici a favor de la part acusatòria mitjançant diversos tipus de mecanismes legals, com l'acceptació de proves per part del tribunal de diferents documents que no disposava la defensa fins al mateix dia de judici, entre molts altres fets. Dos anys després el Tribunal Suprem va absoldre a 9 dels acusats i va baixar les penes a la resta.

Annex 4: Friedrich Karl Flick

Una de les persones que va ser més important, de fet un dels artífexs, del cas Flick va ser el mateix Friedrich Karl Flick, per això, és important saber qui va ser ell i d'on va treure la seva fortuna. Doncs bé, aquest membre de la trama política que va suposar un dels majors escàndols del PSOE en el període d'estudi del treball, és fill d'un empresari afiliat al Partit Nazi que va obtenir el gran gruix de la seva fortuna mitjançant la fabricació d'armament durant la Segona Guerra Mundial. Aquest home, que es deia igual que el seu fill, va ser jutjat al famós Judici de Nuremberg per la seva relació amb la SS i per fer treballar a gent de manera forçosa a les seves fàbriques per produir armament. Per acabar, i com és obvi, es pot afirmar que el PSOE es va finançar amb diners que tenien una evident relació amb el nazisme i, en conseqüència, amb l'anticomunisme pel qual els socialistes van rebre donacions, tal com va afirmar un gerent alemany relacionat amb aquesta trama.

Annex 5: Guions bàsics o de referència

Preguntes realitzades a P1:

1. Com va afectar l'assassinat de Carrero Blanco al franquisme? Va ser el començament del final del franquisme?
2. Va ser el PSOE el gran guanyador del cop d'Estat del 23-F, o ho va ser el rei Joan Carles?
3. Com valora la figura de Baltasar Garzón dins el PSOE de Felipe González? Creu que van haver-hi dues etapes ben diferenciades, abans d'entrar al govern i després?
4. Si es valora tota la carrera del jutge Garzón, ha estat positiva pel règim del '78, per la democràcia, o per ambdues fites?
5. És, tal com va afirmar Eberhard von Brauchitsch (gerent industrial alemany) durant la comissió d'investigació del Cas Flick, el PSOE la millor manera de parar al comunisme a Espanya?
6. Hi ha una contradicció en fets com els GAL o el Pla ZEN, amb el fet que el PSOE s'autoanomeni un partit d'esquerres?
7. Com valora el paper dels mitjans de comunicació en casos com els GAL o l'Operació Garzón?

Qüestions realitzades al senyor Pedret:

1. Com creu que ha canviat el seu partit des de la Transició?
2. Pensa que en PSOE va ser el gran beneficiat del 23-F?
3. Creu que la Transició va generar problemes de caire territorial, o d'altres? Va ser aquest període històric modèlic? I la seva exportació, va ser un èxit?
4. El principal líder del PSOE durant la darrera part del S.XX va ser Felipe González. Havent estat relacionat amb múltiples casos polèmics, entre els quals hi ha el cas GAL o el cas Flick, es pot afirmar que va ser un mal líder?
5. Quina valoració fa de casos com els GAL, el Pla ZEN o el cas Flick?
6. Veu una contradicció en el fet de ser d'esquerres i haver estat protagonista d'alguns casos com els anteriors?

7. Un dels temes que més debat genera del seu partit és el seu republicanisme. És el PSOE republicà?
8. Com valora el paper de Baltasar Garzón en el cas GAL? Creu que va actuar mogut per la venjança?
9. En el període que s'ha tractat, es van aprovar diferents lleis de caire social que van ajudar a consolidar l'Estat del benestar. Creu que els fets anteriorment narrats poden fer que no es recordin aquestes iniciatives?
10. És, tal com va afirmar Eberhard von Brauchitsch (gerent industrial alemany) durant la comissió d'investigació del Cas Flick, el PSOE la millor manera de parar al comunisme a Espanya?

Preguntes realitzades a J1:

1. Segons un estudi d'Eurobaròmetre, elaborat a càrrec de la Comissió Europea, el 64% dels espanyols no confien en el sistema judicial estatal i només el 34% creuen en la justícia dels tribunals, per què creu que es dona aquest fet? Quina opinió li mereix aquest fet?
2. Un dels òrgans judicials més importants en l'actualitat és l'Audiència Nacional (tribunal que va passar de ser un tribunal polític franquista a un tribunal democràtic de la nit al dia amb la Transició) considera que aquest òrgan té algun sentit en una Espanya democràtica?
3. Donat que vostè ha manifestat la seva coneixença, i antiga admiració, del jutge Garzón, quina valoració en fa d'aquest magistrat? Com valora la seva trajectòria?
4. Com a persona que ha estudiat Dret, com valora que l'actual Ministre de l'Interior hagi estat condemnat 5 vegades per la justícia europea (TEDH) per no investigar possibles tortures?
5. Considera que pot haver-hi separació de poders en un Estat en el quals els jutges de l'òrgan principal de decisió de la justícia (CGPJ) són designats pels partits polítics del Congrés? Quina valoració fa d'aquesta evident relació entre poders que haurien de ser independents?

Preguntes realitzades a M1:

1. Es considera republicà? Creu que el PSOE fa, o farà, cap intent per aconseguir una república?
2. Com creu que ha canviat el seu partit des de la Transició? Ho ha fet a millor o a pitjor?
3. Pensa que el PSOE és un partit d'Estat des de la Transició? Considera que un partit d'esquerres podria ser d'Estat en un règim com l'actual?
4. Creu que la Transició va generar problemes de caire territorial, o d'altres? O opina que aquest període històric va ser modèlic?
5. El principal líder polític del PSOE durant la darrera part del Segle XX va ser Felipe González. Havent estat relacionat amb múltiples casos polèmics, entre els quals els que veurem aquí a baix (Senyor X com a principal), opina que va ser un bon líder?
6. Considera que el PSOE hauria de ser fer polítiques més d'esquerres o més de dretes (del que ha fet durant els últims 40 anys)?
7. Quina valoració fa del tot el que ha passat en la política en els últims 10 anys?

Annex 6: Carta oberta al director del diari *El País* a Catalunya

CARTA OBERTA AL DIRECTOR DEL
DIARI "EL PAÍS" A CATALUNYA

L'Assemblea Permanent de Girona per la llibertat dels Independentistes Catalans Detinguts us volem fer arribar la nostra més enèrgica protesta per la manera com esteu tractant la informació en tot allò relatiu a la detenció i presumptes tortures dels independentistes catalans.

Un periodista ha dit recentment que el punt de crisi en l'àmbit de la comunicació sorgeix quan s'amaguen informacions. El vostre diari ha superat àmpliament aquest límit.

El vostre diari ha acusat a ciutadans catalans de ser terroristes abans que ho fes cap jutge espanyol. El vostre diari ha donat informacions contràries a la realitat, com ara dir que la Guàrdia Civil havia trobat armes a casa d'un dels detinguts a Girona -Marcel Dalmau-, quan ni tan sols el document del registre policial, signat entre altres per una col.laboradora de "El País" en qualitat de testimoni, ho recull. La vostra línia informativa (sic) està avergonyint col.laboradors del mateix diari, fins al punt que el corresponal de "El País" a Girona ha presentat la dimissió davant l'espectacle indigne que esteu donant com a periòdic.

Si heu decidit esdevenir l'òrgan de difusió dels informes de la Guàrdia Civil basats en declaracions inculpatòries extretes sota presumptes tortures és la vostra opció. Ara, no oblidéssiu pas que d'aquesta opció en sou responsable tant davant dels vostres lectors com davant del conjunt de la nostra societat.

És apel.lant a aquesta responsabilitat que demanem la vostra dimissió com a director de "El País" a Catalunya, perquè considerem que heu violat repetidament els valors ètics elementals que cal esperar d'uns suposats professionals de la informació.

■ La operación ordenada por la Audiencia Nacional contra independentistas catalanes por su presunta vinculación con Terra Lliure ha movilizado a diversas organizaciones que creen que la actuación ha sido indiscriminada

Pujol no cree indiscriminadas las detenciones de independentistas

Colom denuncia torturas a detenidos y pide la dimisión de Corcuera

BARCELONA. (Redacción.) - El presidente de la Generalitat, Jordi Pujol, expresó ayer su convencimiento de que las detenciones practicadas en los últimos días a independentistas catalanes por su presunta vinculación con Terra Lliure no responden a una actitud indiscriminada y reclamó que "se aclare" cuanto antes la situación de cada detenido, "para evitar que se pueda pensar que se ha actuado de forma generalizada e indiscriminada".

Jordi Pujol se pronunció por primera vez en relación con las detenciones ordenadas por la Audiencia Nacional, después de participar en el acto de presentación de la candidatura de Barcelona como sede de la Agencia Europea de Evaluación de Medicamentos. "Tengo la impresión de que hay la voluntad de no permitir que este proceso vaya más allá del terrorismo y espero que esto se aclare y que desaparezca la inquietud", dijo el presidente, que añadió que estas detenciones no tienen que afectar a la paz olímpica.

"Si se sabe distinguir bien entre un terrorista y una persona que tiene una determinada ideología, me parece que conseguiremos que los Juegos salgan bien y que Cataluña podrá demostrar que es capaz de hacerlo bien", concluyó Jordi Pujol.

Por la mañana, el conseller de Governació, Josep Gomis, expresó su preocupación por las detenciones realizadas desde el pasado 29 de junio relacionadas con la organización independentista Terra Lliure.

Jordi Pujol

El conseller afirmó, en unas declaraciones a TV3, que "es un hecho que nos preocupa muchísimo y esperamos que las diligencias policiales terminen pronto". Gomis expresó, asimismo, su convencimiento sobre la inocencia de varios de los detenidos por orden judicial al asegurar que "algunos de ellos no tienen nada que ver con la lucha armada y se han mantenido siempre alejados de la violencia".

Una de las personas puestas en libertad, el presidente comarcal de ERC en el Gironès, Carles Buenaventura, explicó ayer que fue torturado durante el interrogatorio al que fue sometido en las dependencias de la Guardia Civil. Esta denuncia llevó al secretario general de ERC, Àngel Colom, a pedir la dimi-

sión del ministro del Interior, José Luis Corcuera. La dirección general de la Guardia Civil desmintió "rotundamente" anoche que los independentistas detenidos hayan sufrido torturas y afirmó que los detenidos tenían instrucciones de denunciarlas.

Oriol Martí, miembro del Partit dels Comunistes de Catalunya (PCC), fue puesto en libertad ayer tras declarar en la Audiencia Nacional, mientras que el juez Garzón decretó prisión para Oriol Malló, redactor del semanario "El Temps", y para Francesc Pui Cuevas.

Àngel Colom, por su parte, explicó que a primera hora de la mañana se entrevistó con el conseller de Governació y que habló telefónicamente con Jordi Pujol para pedirle un pronunciamiento. El dirigente de ERC acudió al Centre Internacional de Prensa de Barcelona, donde el Rey participó en un acto. Según Àngel Colom, cuando estaba esperando la ocasión de dirigirse al Rey, el conseller Macià Alavedra le comunicó que el presidente de la Generalitat ya había hecho llegar su queja al Monarca. Ante ello, abandonó el lugar porque "como republicano intento no encontrarme con el Rey".

Los partidos y entidades que integran la plataforma de apoyo a los detenidos por su presunta relación con Terra Lliure han convocado para hoy una acción de protesta contra lo que consideran un intento de "criminalizar la independencia". En el acto participarán, entre otros, el cantautor Lluís Llach y el ex senador Lluís Maria Xirinachs, además de dirigentes de ERC e IC.

La plataforma -a la que se sumaron ayer ERC, IC, Comisiones Obreras y la Unió de Pagesos- protestará, asimismo, contra las supuestas torturas que han denunciado haber padecido diez de los independentistas detenidos. En este sentido, el abogado de presos independentistas August Gil Matamala manifestó que los detenidos declararon ante el juez haber sufrido malos tratos, golpes en diversas partes del cuerpo, colocación de bolsas de plástico en la cabeza que les produ-

jeron la sensación de asfixia e introducción de la cabeza en un retrete lleno de excrementos. Uno de ellos afirmó haber recibido amenazas de violación.

Por otra parte, tras la reunión de la Mesa del Parlament, que se inhibió del asunto al tratarse de un órgano técnico, ERC decidió solicitar la convocatoria urgente de la Junta de Portavoces para que se pronuncie sobre las detenciones.

Ayer, fue el PSC el partido que, como ya había hecho el Partido Popular, se manifestó a favor de las diligencias ordenadas por el juez Garzón. Su secretario de organización, Josep Maria Sala, dijo que "los que intentan sacar una lectura política de estas detenciones hacen un planteamiento erróneo, lamentable y poco democrático".

Sala criticó duramente unas declaraciones de Carles Campuzano en las que el dirigente de la Joventut Nacionalista de Catalunya (JNC) afirmaba que las detenciones eran "indiscriminadas" y no ayudaban a crear "un clima de normalidad, sino

El PSC se manifiesta a favor de la acción ordenada por el juez Garzón y rechaza cualquier lectura política del asunto

de crispación". El secretario de organización del PSC pidió a Jordi Pujol que "dé el alto" a Campuzano.

Carles Campuzano matizó ayer el alcance de las críticas de las juventudes de Convergència al argumentar que "van dirigidas, en principio, a quien ha ordenado las detenciones", es decir, la Audiencia Nacional. El dirigente de la JNC reiteró que con estos hechos no se contribuye "a crear un clima de convivencia, sino a dar la sensación de que en Cataluña se vive en un estado de violencia". También el secretario general de la Unió de Joves de UDC, Joan Baptista Jiménez, criticó las detenciones. ■

Treinta y seis detenciones en diez días

■ El número de independentistas detenidos por su presunta vinculación a Terra Lliure hasta el momento se eleva a 36 desde la primera operación policial del pasado 29 de junio. La Guardia Civil detuvo ayer en Mataró a otras tres personas, según fuentes de la plataforma de apoyo: Jordi Mahé, Marc Vila y Enric Cot.

Los citados son amigos de Oriol Montserrat y Andreu Cabot, que fueron detenidos el pasado lunes como supuestos autores de la colocación de un artefacto explosivo que afectó a una furgoneta del servicio de Correos de esta ciudad.

Los independentistas, que han ingresado en prisión preventiva -la mayoría en el centro penitenciario de Carabanchel (Madrid)-, han sido acusados de pertenencia a banda armada, tenencia de explosivos y estragos, según fuentes de la defensa. El sumario corresponde al juez de la Audiencia Nacional, Baltasar Garzón, que las mismas fuentes han calificado como "muy minucioso: quiere llegar hasta el fondo".

Annex 8: Portada del diari *El País* en referència al pas per la política de Garzón

REFERENCIA	EL PAIS MADRID	FECHA 28 DIC. 1994
------------	--------------------------	-----------------------

LOS JUECES INVESTIGAN A INTERIOR

De la política a la toga como con Franco

Garzón cumplió la ley del PSOE que en 1985 resucitó la reserva de plaza judicial

En DE LA CUADRA, Madrid Nadie protestó cuando Baltasar Garzón ordenó detener a diversas personas por su presunta vinculación con redes de narcotráfico, pocas semanas después de que dimitiese como secretario de Estado del Plan Nacional sobre Drogas, del Ministerio de Interior, y se hiciera cargo, de nuevo, del Juzgado Central de Instrucción número 5 de la Audiencia Nacional. El magistrado se había atenido estrictamente a la inusual ley española introducida en 1985 por el PSOE, que permite a los jueces ensayar la política y regresar a su función judicial, incluso con "reserva de plaza", como en tiempos de Franco. ¿Por qué cuando Garzón investiga a los Grupos Antiterroristas de Liberación (GAL), destacados socialistas, con actores en 1985 de aquella permisiva ley, claman al cielo contra la terna judicial del ex alto cargo de Interior?

Garzón había trabajado contra el narcotráfico desde el poder ejecutivo, hasta que el 6 de mayo de este año dimitió. En septiembre ordenó detener en Barcelona a dos policías y a otras 11 personas, acusadas de estar integradas en una red de tráfico de drogas, y en octubre acordó encausar a seis de los 17 detenidos por su presunta pertenencia a una red de blanqueo de dinero procedente del narcotráfico. Las noticias saltaron a los periódicos y los ciudadanos que no lo superan se enteraron de que Garzón volvía a ejercer como juez y ya no era diputado en el grupo del PSOE ni trabajaba para el Ejecutivo. Pero ni siquiera en los primeros días de libertad se le ocurrió impugnar al juez recién regresado de su excurción de nueve meses a la política.

Socialistas escandalizados

Ha sido después, al iniciar el juez Garzón actuaciones en el caso por el secuestro de Segundo Marín, atribuido al GAL, en especial tras ordenar detenciones como la del socialista Julián Sarracubal y otros ex altos cargos policiales, cuando algunos destacados socialistas — el ex ministro José Barrotuero, el presidente del Senado Juan José Laborda, el portavoz socialista Joaquín Almunia y otros — se han escandalizado de tales iniciativas. Y han sugerido la conveniencia de que Garzón se abstenga en este caso o bien invocando la incompatibilidad que existe cuando se deja de ejercer en la función pública.

Fuentes judiciales hacen notar el error de incompatibilidad cometido cuando se pretende la incompatibilidad de Garzón. El presidente de la Asociación Profesional de la Magistratura, Ramón Rodríguez Arribas, cree que hay voluntad de "confundir a la gente" cuando se invoca la incompatibilidad de dos años de los altos cargos públicos en relación con los asuntos gestionados durante su etapa en la Administración, porque la ley "se refiere exclusivamente a las actividades privadas, no a las públicas".

El portavoz de Jueces para la Democracia, José Antonio Alonso, considera "totalmente perniciosa e irrelevante" para el actual cometido de Garzón que haya ocupado un cargo en Interior, ya que tal hecho, dice, "no es causa de abstención o recusación". El magistrado del Supremo José Antonio Martín Pallín,

en que la incompatibilidad afecta al trabajo privado, de modo que Garzón no podría ser conculcado durante dos años en una empresa relacionada con la drogadicción, pero "quien regresa a su puesto público desde un alto cargo, vuelve a dedicarse a su cometido profesional, no sólo el juez, sino también, por ejemplo, el inspector de Hacienda".

Fuentes judiciales recuerdan que la reserva de la plaza judicial, al juez que va y vuelve a la política, existía durante el franquismo para aquellos nombramientos que se producían por decreto. Se trataba de una excedencia especial que disfrutaban magistrados y fiscales — entonces pertenecían a la misma carrera — designados, por ejemplo, gobernadores civiles y jefes provinciales del Movimiento e incluso de-

legados provinciales de los ministerios.

El Gobierno centrista de Adolfo Suárez reformó la legislación, de modo que los jueces que se iban a la política pedían una excedencia voluntaria y, a su regreso, concurrían a una plaza de su categoría. Si se habían presentado a una elección y no obtenían sufragio quedaban durante un año fuera de la carrera.

Tal situación estuvo vigente hasta la llegada al poder del PSOE. Gracias a su mayoría absoluta, en 1985 renovaron en la Ley Orgánica del Poder Judicial (LOPJ) la vieja reserva de plaza del franquismo, coberturas en aquel sistema de "unidad de poder y división de funciones", pero extraña en democracia. La LOPJ — no reformada en este punto por la reciente ley que en-

tró en vigor el día 9 de este mes — establece un amplio catálogo de cargos políticos, cuya ocupación por jueces o magistrados implica el pasar de éstos a servicios especiales. Según la ley, "se le computará el tiempo que permanezca en tal situación a efectos de ascensos, antigüedad y derechos pasivos, y tendrán derecho a la reserva de plaza y localidad de destino que ocupasen".

Muchos beneficiarios

Antes de que el juez Garzón hiciera uso en 1994 de la ley española, entre otros muchos, sus directos superiores, el actual presidente del Consejo de Estado, Fernando Ledesma, primer ministro de Justicia del Gobierno socialista, que accedió a la categoría de magistrado del Tribunal Supremo siendo titular de Justicia, y Juan Antonio Xiol, que lo hizo siendo alto cargo del mismo departamento.

El actual ministro de Justicia e Interior, Juan Alberto Heloch, desde 1990 hasta hoy — durante su paso por el Consejo General del Poder Judicial y el Gobierno — siguió devengando derechos en su carrera judicial, como si ejerciera su profesión de juez, a la que tendrá derecho a regresar, con reserva de plaza, el día que oca-

El magistrado Baltasar Garzón, junto a un retrato de Pablo Iglesias, en junio de 1993.

Caso insólito en la Europa democrática

Todas las fuentes consultadas coinciden en que la generosa situación legal española para los jueces que regresan de la política es insólita en los países democráticos de nuestro entorno. La situación más aproximada es la de Italia, pero difiere también de la española. Pier Luigi Zanchetta, que ejerce en Turín, señaló a este periódico que "en Italia no se prevé el regreso a la misma plaza, sino sólo a la categoría que se ocupaba, dentro de la cual el

acceder al puesto que haya disponible". Zanchetta explicó la no reserva de plaza con el ejemplo del actual presidente de la República, Luigi Scalfaro, que "tras ejercer como juez cinco o seis meses, lleva 40 años en la política".

El regreso de Garzón al caso de los GAL, la gran mayoría de los juristas consultados estima que no se dan las causas legales para que el se aparte del caso.

Algunos juristas, al margen del regreso de Garzón a la actividad

que debería establecerse un tiempo de paréntesis entre la actividad política y la judicial. Uno de ellos, José María Mohedano, diputado socialista desde 1989, estima que "debe retirarse durante unos dos años la actividad jurisdiccional de los jueces que han actuado en política, pero sin impedirles el desempeño inmediato de puestos jurídicos de apoyo o asesoramiento en altos órganos judiciales, y siempre que retributivamente no

PP, PSOE y CIU deciden que De la Rosa no vaya al Congreso

El G. Madrid La Comisión sobre la financiación de Partidos Políticos decidió ayer renunciar a la comparecencia del financiero Javier de la Rosa, citado para mañana, quien remitió al Congreso un telegrama anunciando su propósito de no declarar ante la misma, accediéndose a su derecho constitucional. El Grupo Popular, Convergencia i Unió y el PSOE consideraron que en estas condiciones, la comparecencia de De la Rosa — en prisión preventiva en la cárcel benéfico de San Blas, acusado de estafa, falsificación de documentos y apropiación indebida por su gestión al frente de la sociedad Grand Unidabo — resultaría inútil para aclarar la financiación de los partidos.

José Ignacio del Burgo, del PP, admitió que "sólo es una comparecencia que tiene un carácter especial" y se preguntó "si hay que dar al pueblo español un espectáculo y al ego-prestigio a la Cámara". Finalmente, "incluso por razones humanitarias", ya que el financiero debía ser trasladado hoy mismo en un furgón desde Barcelona a Madrid y acudir al Congreso con escolta policial, se debe posponer la cita "al menos mientras no manifieste mayor disposición a colaborar", agregó.

Tirar de la manta

Fernando Gimeno, del PSOE, aseguró que no se preocupa que el antiguo representante del Grupo KIO en España "tira de la manta", como amenazó en unas declaraciones telefónicas tras su inculpación policial, pero "tampoco tengo ningún interés en hacerme una foto con el actor De la Rosa".

La decisión de anular la comparecencia fue duramente combativa por los portavoces de IU y el Grupo Mixto, Felipe Alcaraz y Pilar Rahola, quienes acusaron a los demás partidos de "agarrarse como un clavo ardiendo" al anuncio de De la Rosa de que no pensaba declarar, después de que el juez autorizara la comparecencia, "en contra de lo que muchos esperaban".

Una vez más, y no es la primera, la comisión adquirió tintes surrealistas cuando, durante más de una hora, se debatió sobre la procedencia de la recusación y se intentó, sin éxito, identificar a los grupos que habían promovido la versión extraordinaria. Sólo CIU asumió la paternidad de un encuentro que no terminó otro que con el aplazamiento de la decisión y anunció que se adoptó en su día de sumar a De la Rosa.

